

# IKOYA

## Mɔizi lá sɔode

### Yá pɔ́ kú láε bee guu

Naokea lá láakɔi Isailio kaa búsu pɔ́ Lua à a legbèné zɔ́leu yá'òwěe. Ikoyá lá té Naokea lápizi, ɔ́ Mɔizi yá mèn àaɔ́ pɔ́ a ò Isailioε kuu (1.1-4.43, 4.44-28.68, 28.69-30.20). Mɔizi yá pɔ́ Lua kè Isailioε ní lá a yeńzio dònɔgu, lá aà bàa kúrɔɔ, à d̀aané guwaiwaiu wè bla, à ɔ́lɔ́nzi, à ní bó ní ibee ɔ́zi, ɔ́ à a ikoyáɔ́ d̀ilené, à yáɔ́ legbèné. I ke yázi pɔ́ kè lá káauɔ́ guu ɔ́ à èa lé d̀nɔgu bo, àle waasokené ní ǹsemendoo, àle o a gbéεne aa d̀s kè Luaá náaideε, aai gbékpaaaànɔ́ zé sé, asa Lua s̀tandee. A m̀: Isailio, à swákpa. Dii wá Lua mé Dii m̀ndona ũ. Aɔ́ ye Dii á Luazi ní ǹsemendoo teasisai á gbáa pua léu. (6.4-5) Mat 22.37 gwa bo. D̀ɔ́pɔ́ yá ɔ́ Isailio í lousisia daaleò lá gu lé d̀.

Lε pɔ́ Mɔizi Lua táasilèò ku lápi láakɔi (32). Bee gbεa Mɔizi sa'olekè Isaili buioε (33). Lεε 31 guu wà Yozuee d̀ile Mɔizi gēε ũ kè aà d̀baa Isailioε búsu pɔ́ Lua a legbèné guu. Lεε 34 ānabi Mɔizi gaa yá'ò.

Gbé pɔ́ aale lápi kyoke gbáɔ́ ní gbé pɔ́ aa kè yáaɔ́, ikoyá lápi lé d̀nɔgu kè Luapi mé ní Suabana ũ, an bona ũ. Tó gbéɔ́ Lua yá k̀a mé aa aà náai ví gɔ́pii gupiiu yápii guu, bee a boa maa pɔ́ gbēnazina bo wεεle iné.

*Mɔizi yá'oa Isailioε Mɔabu búsuu*

<sup>1</sup> Yá pọ Mọizi ò Isailiọne guwaiwaiu Yuudē baalen ke. A ku Alaba sēu bọaa ní Sufaoe, Palana zānguo ní Tofelio ní Libenao ní Azeloo ní Dizaabuo. <sup>2</sup> Bọa Olebu gea Kadesi Baanea ní Sei gbẹ zéọ á tá gọọ kuedo. <sup>3</sup> Bọa Egipi wè blade guu, a mọ kuedode gọọ sēia zí Mọizi yá pọ Dii dàe Isailiọ yá musu òné píi. <sup>4</sup> Bee kè àà ziblea Amọleọ kí Siọ pọ kpalablè Esebọ gbẹa ní Basana kí Ogu pọ kpalablè Asalo ní Edeleioe.\* <sup>5</sup> Mọizi fẹle ikoyāe bee pílokè Mọabu búsuu Yuudē baale à mè: <sup>6</sup> Dii wá Lua yá'òwēe Olebu à mè, wa gēgē gbepi sae. <sup>7</sup> Wà fẹle dazeu wà mipẹ Amọle búsuu sísídewa ní gbé pọ kú Alaba sēu ní gusísídeuọ ní gusalaladeọ ní Nẹgevedeọ ní ísialedeọ. A mè wà gé Kanaa búsuu ní Libā búsuo e swa zō Uflatai. <sup>8</sup> A mè a búsupi kàle wá ae, wà ge sí, búsuu pọ a a legbè wá deziọne Ablahaũ ní Izaakio ní Yakọbuo a mè á kpámá, i gō ní buiọne ní kpe.

*Mọizi yágṣṣṣnaọ dilẹa*  
(Bọa 18.13-27)

<sup>9</sup> Gọọ bee má òé má fō màò á sea lán asowa mado bo. <sup>10</sup> Dii á Lua tò a dasikù, á dasi kà saanaowa sa. <sup>11</sup> Dii á deziọ Lua ea to à dasikū lẹe òaa sọo, i báaadaágu lá à a legbèéwa. <sup>12</sup> Máme máó á sea lán asowa, màò á yágṣṣṣé madoa? <sup>13</sup> A ọnọnaọ sé á guu bui ní buio, gbé pọ wa ní dō laaide ũ, mí ní dilẹ á dọanaọ ũ.

<sup>14</sup> Ọ á wèa a mè, yá pọ má ò wà kepi maae. <sup>15</sup> Ọ ma á bui dọanaọ sè, ọnọna pọ wa ní dō laaideọ ũ, ma ní díléé á buio yágṣṣṣnaọ ũ. Gbèeọ ọ gbèeọ òaasọsọọ dọanaọ ũ, gbèeọ sō gbèeọ basọbasọọ, gbèeọ gbèeọ blakwikwi, gbèeọ gbèeọ kwikwi. <sup>16</sup> Gọọbeezi ma

---

\* 1:4 Nao 21.21-35

yādīle yāgōgōnapiōne ma mē: Ali yá pó á gbéō mōwá ma, ǐli yāgōgōné a zéwa, gbé ní a gbédeeo ge ní bòmōon nò. <sup>17</sup> Asuli gbēe wegwa yákpaleuo. Ali yāma gbé yāfūna ní gbé gbiaowa sáasaa. Asuli víake gbēe wéeo, asa yákpalekaá Lua yáe. Tó yāe kèé zǐ'ū, àli mōoa, mí wétai. <sup>18</sup> Gōo bee ma yá pó á keo dīléé píi.

*Asiigwanao zia*  
(*Nao 13.1-33*)

<sup>19</sup> Bōa Olebu wa dazeu, wa guwaiwai zōo pāsǐ pó á dōpi baa vǐ. Wa mipè Amole būsu sǐsǐdewa, lá Dii wá Lua òwēewa, ǐ wa ka Kadesi Baanea. <sup>20</sup> Ō má òé ma mē: A ka Amole būsu sǐside pó Dii wá Lua lé kpáwáú. <sup>21</sup> A būsu pó Dii á Lua kpáwápi gwa á ae. A ge si lá Dii á deziō Luapi dīléewa. Asu to vía á kūo. Asu bíliko. <sup>22</sup> Ō ápiǐ a mō ma le, a mē wà gbéō zǐ, aai gé būsupi gwagwaiwēe. Tó aa sù, aai zé pó wá sé ní wéle pó wá káúo owēe. <sup>23</sup> Yápi kēmee maa, ǐ ma gbēon kuēplao sè á guu bui ní buio mēndodo. <sup>24</sup> Ké aa gè, aa dède gusǐsǐdewa, ǐ aa kà Esikoli guzulēu aa gwàgwa. <sup>25</sup> Ō aa sūwēe ní būsupi libeo, aa būsupi yá sèle aa siuwēe aa mē būsu pó Dii wá Lua lé kpáwápiá būsu maae.

<sup>26</sup> Kási á ye gea weio, ǐ a gi Dii á Lua yāmai. <sup>27</sup> A yá kūtēkàka á kpéō guu, a mē Dii zawáguē, ǐ à wá bóle Egipi ké à e wá na Amoleōne ní zǐ aa wá dede. <sup>28</sup> A mē má á táu sai? A gbéō tò á kúsu kwè, aa mē būsupi gbéō gbāa deála, mé an gbāa ea deála lo. An wéleō zōo, a bíio zè Luawae. Aa mē wà Anaki buio è we lo. <sup>29</sup> Ō má òé, ásu to sō kéáguo, ásu víakenéo.

<sup>30</sup> Dii á Lua d̄baaaé, ñme a z̄ikaé lá a kàè Egipi ní guwaiwaiuo á wé èwa. <sup>31</sup> A è we lá Dii á Lua á z̄ōa a ḡau, lá mae Ìo a né z̄ōa a ḡauwa. A zekèeléáño píi e a ḡe kaò gue beeu. <sup>32</sup> Gia ní beeo i Dii á Lua náaik̄eo.†  
<sup>33</sup> A d̄baaé zé guu, à b̄ookpak̄ii k̄ek̄éé. A d̄baaé té guu gwá, ké à zé p̄ó áli sé òb̄é. F̄aane s̄ō à d̄baaé telu guu.

*Dii Isailiō swágagaa*  
*(Nao 14.20-45)*

<sup>34</sup> Ké Dii yá p̄ó á ò mà, aà p̄o f̄è, ñ à legb̄è à mè:  
<sup>35</sup> Bílae bee gb̄ēe a wesi bùsu maa p̄ó má ò má kpá an deziowaleo, <sup>36</sup> mé i ke Yef̄üne né Kalebu bàasio. Ñme a wesiē. Má t̄ole p̄ó aà gbá p̄èlu kpawàe, aàpi ní a néo, ké a temazi ní n̄semendoo yáí. <sup>37</sup> Dii p̄o p̄amazi á yáí Ìo, ñ à mè mapi s̄ō má ḡē bùsupiuo.  
<sup>38</sup> Ma d̄onlede Nuni né Yozuee mé a ḡēu. Dii mè mà aà gba s̄ō, asa ñme a bùsupi na Isailiōne ní òz̄í. <sup>39</sup> Ñ Dii èa òé à mè á néf̄ēnena p̄ó a mè wà ní k̄úkū z̄ìz̄o ũo, á né p̄ó aa vái d̄ōk̄ōe ní maao ḡlaopio, aame aa ḡēu, í kpámá, aai ḡō ví. <sup>40</sup> Apio s̄ō, Dii òé à ea Isia T̄ēa zé sé guwaiwaiu.

<sup>41</sup> Ñ á wèa a mè a duunakè Diie, á gé z̄ikai sae lá Dii á Lua òéwa. Ñ á baade a ḡōkeb̄oò d̄ò a pi, ále e bùsu s̄ìside k̄uaáf̄aaie. <sup>42</sup> Ñ Dii òm̄eē mà oé ásu gé z̄ipi káio, ké á w̄el̄eo su z̄iblewáó yáí, asa à mè áo k̄uán̄o. <sup>43</sup> Ñ má òé, a gi mai, a p̄ā Dii yáa. A wala guu ñ a ḡe d̄ede bùsu s̄ìsidepiwa. <sup>44</sup> Ñ Am̄le p̄ó kú weo b̄ò d̄áale aa á yá lán z̄óo gb̄ēyaawa. Aa z̄iblewá za Sei e Ñoma. <sup>45</sup> Ké a su, a óòb̄ Diie, ñ à ḡi swáseiázi.  
<sup>46</sup> Ñ a ḡooplakè Kad̄esi, wek̄ii a ḡoò ḡagau.

† 1:32 Ebe 3.19

## 2

*Isailio liaaliaaa guwaiwaiu*

<sup>1</sup> Wa εα wa Isia Tēa zé sè guwaiwaiu,\* lá Dii òwēεwa, ñ wa liaaliaa Sei bùsu s̄s̄ideu ḡoɔpla. <sup>2</sup> Ɔ Dii òmεε à mè, <sup>3</sup> wá liaaliaaa gus̄s̄idepiu mò. Wà εα gé gugbāntoo oi sa. <sup>4</sup> A mè mà oé ále b̄le ní á daε Esau buiɔ Sei bùsuoε.† Aa v̄iakεé, ní beeo à laaika maamaa, <sup>5</sup> ásu ní léwεo, asa Dii a ní bùsu saaloe kpáwáo, baa k̄εε do, asa à Sei bùsu s̄s̄ide kpà Esau buiɔwae, ñ aa ḡò v̄i. <sup>6</sup> Dii mè à ble lúmá, í ble. Baa íε, à lú, í mi. <sup>7</sup> Dii á Lua báaadà z̄i p̄ó á k̄èu p̄íie, mé à wεt̄éazi guwaiwai z̄oε bee baa v̄ia guu. Dii á Lua kúánɔ a w̄è blan kε, p̄oε i k̄ésáwáo. <sup>8</sup> Ɔ wa d̄o wá daε Esau buiɔ Sei bùsuzi. B̄oα Elata ní Ezīoḡεεo wa lile, wa Alaba s̄ε zé sè, ñ wa M̄oabu guwaiwai zé sè.

<sup>9</sup> Dii òmεε wásu íbelesε ní M̄oabuɔ wà ní lεwε wà z̄ikaínɔo, asa a ní bùsu saaloe kpáwá wá p̄ó ũo. A bùsupi kpà L̄otu buipiōwa, à ḡò ní p̄ó ũε.‡ <sup>10</sup> Bùsupi guu ñ Emi buiɔ ku yāa. Aa gb̄aa mé aa dasi. An gb̄aa kà Anaki buiɔwa. <sup>11</sup> W̄i ní dile Lefai buiɔ ũ lán Anaki buiɔwae, āma M̄oabuɔ ì oné Emīoε. <sup>12</sup> Olio ku Sei yāaε, ñ Esau buiɔ mò wa s̄imá aa ní d̄ede, ñ aa z̄ìle ní gb̄eu, lá Isailio k̄è bùsu p̄ó Dii kpámá aa ḡò v̄iεwa.

<sup>13</sup> Dii òwēε wà bua Zelediwa, ñ wa buawà. <sup>14</sup> Za ḡoɔ p̄ó wa b̄o Kadesi Baan̄εa e wa gε bua Zelediwa, w̄è bla plasai ḡè. Gb̄é p̄ó aa kà z̄ikaa yāaɔ ḡaga p̄ii, lá Dii ònéwa. § <sup>15</sup> Dii mé ɔt̄òl̄emá e à ḡè ní kaale míomio.

<sup>16</sup> Ké á gb̄é p̄ó aa kà z̄ikaa yāapiō ḡaga p̄ii, <sup>17</sup> ñ Dii yā'òmεε à mè, <sup>18</sup> wà bua M̄oabu bùsu p̄ó w̄i mε

\* 2:1 Nao 21.4 † 2:4 Daa 36.8 ‡ 2:9 Daa 19.37 § 2:14 Nao 14.29

Aa bùsu léwa sa. <sup>19</sup> Tó wa mɔ Amɔniɔ lè, wásu íbeleserínɔ wà ní léwεo, asa á ní bùsu saaloe kpáwáo. A kpà Lotu buipíɔwa à gò ní pó ũε.\*

<sup>20</sup> Wà bùsupi díle Lefaiɔ pó ũ lɔε, asa aa ku we yáaε. Amɔniɔ ì oné Zaũzumiɔ. <sup>21</sup> Buipiɔ gbãa mé aa dasi, an gbãa kà Anaki buiɔwa. Dii mé ní kaale Amɔniɔne, ò aa ní bùsu sí, aa zòle ní gbεu. <sup>22</sup> Màa Dii kè Esau buiɔne Sei lɔ. A Olio kàalené, ò aa ní bùsu sí aa zòle ní gbεu e ní a gbão. <sup>23</sup> Avii pó aa wéle kàlekale e za Gazaɔ sò, Keletiɔ bò Keleti aa mò ní kaale, ò aa zòle ní gbεu.

<sup>24</sup> Dii mè wà dazεu wà bua Aanɔwa. A mè a Esebò kí Siò, Amɔle bui nàwεε wá ɔzìe ní aà bùsuo. A mè wà fεle ze ní aà bùsu siao, i fεlewá ní zìo. <sup>25</sup> Sea za gbã á tó vía dúnia buiɔ kú píi, sò i kénngu á yáí. Tó aa á bao mà, aa sòdeedeekε, gili i génngu á yáí.

*Ziblea Esebò kí Siòwa  
(Nao 21.21-30)*

<sup>26</sup> Kua Kedemɔ guwaiwaiu ma gbéò zì Esebò kí Siòwa ní aafia yáo, ma mè <sup>27</sup> aà wá gba zé wà pã a bùsua. Zékpaá wáɔ beu, wá lile ɔplaaí ge ɔzeεio. <sup>28</sup> Ma mè aà ble yíawá wà ble, aà í yíawá wà mi, wí flaboè ní ánusuo. Aà to wà pã a bùsua kèse lé. <sup>29</sup> Má òè Esau buiɔ wá gbá zé Sei, mé Mɔabuɔ wá gbá zé Aa, ò wále gé buai Yuudéwa e bùsu pó Dii wá Lua lé kpáwáu. <sup>30</sup> Ǿ Esebò kí Siò i wá gba zé wà pã a bùsua, asa Dii á Lua aà swáfèè, ò à fèe, ké à e à aà naé á ɔzì, lá a de gbãεwa. <sup>31</sup> Ǿ Dii òmεε mà gwa lá ále Siò ní a bùsuo nawεε wá ɔzì. A mè wà fεle wà aà bùsupi sí, i gò wá pó ũ. <sup>32</sup> Siò ní a gbéò

\* **2:19** Daa 19.38

bòlè dàwále ní zìo Yaaza. <sup>33</sup> Dii wá Lua aà kpàwá, ò wà aà dè ní a néo ní a gbéó píi. <sup>34</sup> Goo bee ò wa aà wéleó sí píi, wa wélepíó gṣeó ní nṣeó ní néo dède píi. Wi gbēe to b́éé. <sup>35</sup> Ǿ wa ní pṣtuoo náaa, wa wéle pṣ wá sípíó pṣò sèle wá pṣ ù. <sup>36</sup> Sea za Aloee wéleu Aano baa ní mēewia pṣ kú guzulēpiuo e Galada, wéle ku a gbāa dēwálo. Dii wá Lua ní nāwēe wá ɔzī píi. <sup>37</sup> Wi sṣ Amṣni bùsuio, Yaboko baan nò, gusíside wéleon nò, lá Dii wá Lua òwēewa.

### 3

#### *Ziblea Basana kí Oguwa (Nao 21.31-35)*

<sup>1</sup> Bee gbēa wa ea da Basana bùsu zéu. Ǿ Basana bùsu kí Ogu bṣ dàwále ní zìo ní a gbéó píi Edelei. <sup>2</sup> Dii òmēe másu v́akeèò, asa a aà nāmēe ma ɔzī ní a gbéó píi ní a bùsuoe. A mē mà kēè lá má kē Amṣleó kí Siṣ pṣ kpalablè Eṣebṣewa. <sup>3</sup> Ǿ Dii wá Lua Basana bùsu kí Ogu nāwēe wá ɔzī ní a gbéó píi. Wa ní dēde, wí ní gbēe to b́éé. <sup>4</sup> Goo bee ò wa aà wéleó sí píi. A kee ku wa gí síimáo. Wa zíblè Aagobu bùsuwa píi ní a wéle mēn bàaṣo, bùsu pṣ Basana bùsu kí Ogu v́ipi. <sup>5</sup> Wélepíó wéle bíideṣne píi. Wélepíó bíi lesí, wí a bṣleó tata wà gbāa daue. Wa zṣewiaṣ sí dasidasi lo. <sup>6</sup> Wa ní mīde píi, lá wá kē Eṣebṣ kí Siṣ gbéṣnewa. Wa wélepíó gṣeó dède ní nṣeó ní néo píi. <sup>7</sup> Ǿ wa pṣtuoo ní àizēe pṣ wá è wélepíó guu náaa wá pṣ ù píi. <sup>8</sup> Goo bee wa Amṣleó kía gbēon plapíó bùsu símá, bùsu pṣ kú Yuudē baala za Aanoí e Eemṣ gbēi. <sup>9</sup> Sidṣdeṣ ì o gbēpie Siliṣ, Amṣleó sṣ Senii. <sup>10</sup> Wa

Basana kí Ogu bùsu sì p̄ii, gusalala wéleṣo ní Galada bùsuo p̄ii ní Basana bùsuo p̄ii e Saleka ní Edeleio.  
 11 Lefai k̄naṣo guu Ogu mé ḡṣo yāa ado. Wà àà wúleṣo kè ní m̄oṣe. A gb̄aa ḡàṣisuu k̄eṣkwie, a yāasa s̄ṣo ḡàṣisuu síiṣo. A ku Am̄ni m̄eṣwia Labaṣe.

*Yuudē baa gukpe oi bùsu kpaalea  
 (Nao 32.1-42)*

12 Ké wa bùsupi sì, ma Galada bùsu sìside guo kpà Lubeni buiṣo ní Gada buiṣwa, seṣa za Aloe, Aaṣo baa. 13 Galada bùsu p̄ṣo ḡṣo ní Ogu bùsu Basanaṣo ṣo má kpà Manase bui k̄iniṣwa. Aagobu bùsu p̄ṣo kú Basana bùsu yāa p̄ii, ṣo w̄i m̄e Lefaiṣo bùsu. 14 Manase bui Yaii mé Aagobu bùsupi s̄e p̄ii e Gesuu buiṣo ní Maaka buiṣo bùsu léu. Ṣo à azia tó kpàè. A yáí w̄i m̄e Basanaṣe Yaii z̄eṣwiaṣo e ní a gb̄ao.

15 Ma Galada bùsu kpà Manase né Makii buiṣwa. 16 Bùsu p̄ṣo kú Galada bùsu zānguo ní Aaṣo d̄ṣo ṣo má kpà Lubeni buiṣo ní Gada buiṣwa. Aaṣo d̄ṣopi mé ní bùsu lé ũ, mé Yaboko d̄ṣo mé ní bùsu lé ũ Am̄ni bùsu oi. 17 Yuudē d̄ṣo mé ní bùsu lé ũ be'ae oi za Genezaleti e Alaba Isida p̄ṣo w̄i m̄e lo Isida Wiside, Pisiga gbep̄leu.

18 Ma yā'òné ḡṣo bee ma m̄e, Dii ní Lua bùsupi kpámá à ḡṣo ní p̄ṣo ũe. An gb̄é p̄ṣo kà z̄ikaṣo s̄ṣo aa ní ḡṣkeṣo se aa bua Yuudēwa aa d̄ṣaa Isaili k̄iniṣne. 19 Ma m̄e má d̄ṣo an n̄ṣo ní ní néṣo ní ní p̄ṣuoṣo dasi, aame aa ḡṣo ní wéle p̄ṣo má kpámáṣo guu. 20 Ma m̄e tó Dii tò an gb̄éṣo ìlampakii è lánwa, mé aa bùsu p̄ṣo Dii ní Lua lé kpámá sì ní p̄ṣo ũ Yuudē baa be'ae oi, an baade i gbasa su bùsu p̄ṣo má kpámáe bee guu sa.



<sup>21</sup> Gɔɔ bee má ò Yozueee aà wé è lá Dii á Lua kè kía gbẽɔn plapiɔne. Maa Dii a ke kía pò ále gé ní lei weɔne pii. <sup>22</sup> Asu viakeneo, asa Dii á Lua mé a zikaéino.

<sup>23</sup> Gɔɔ bee ma awakpà Dii ma mè, <sup>24</sup> Dii Lua, n na n zɔke ní n gása gbãao ɔba mapi n zòblenaewa. Dii kpele mé kú musu ge tɔle la, a fɔ yãzɔke lanwai? <sup>25</sup> Ma gba zé mà bua Yuudẽwa mà e wesi bùsu maa sìside pò kú wepile ní Libão pii. <sup>26</sup> Ǿ Dii pò pàmazi á yáí, i swáse ma yáio. A òmee à mè, bee mò màa le. Másu yãe oe yá bee musu lo. <sup>27</sup> A mè mà dede Pisiga gbewa e a misonaa, mí wezu mà gugwa be'ae ní gugbãntoo ní gukpɛo ní gɛmidɔkii oio. A mè mà gwa ní wéoe, asa má e bua Yuudẽwa mà gé weo. <sup>28</sup> A mè mà yádile Yozueee, mí aà gba sɔ, mí aà gba gbãa, asa aàpi mé a dɔaaé à bua Yuudẽwa, i bùsu pò má wesi naé á ɔzi. <sup>29</sup> Ǿ wa gɔ guzulɛ beeu Bepeoo sae la.

## 4

### *Laaidɔ Dii ikoyãwa*

<sup>1</sup> Isailio, à laaidɔ yádileao ní ikoyã pò mále daéɔwa. A zikewà, ío ku, í gé bùsu pò Dii á deziɔ Lua lé kpáwápi síi. <sup>2</sup> Asu yãe káfi yá pò mále dileé guuo, mé ásu yãe buo. \* Aɔ Dii á Lua yá pò mále daé kũa. <sup>3</sup> A wé yá pò Dii kè Baali Peooe è. Dii á Lua á gbé pò bò te Peoo táaziɔ kàale pii,† <sup>4</sup> á gbé pò a na Dii á Luapiziɔ sɔ á kú e gbã. <sup>5</sup> A ma! Ma yádileao ní ikoyã dâe lá Dii ma Lua òmɛewa. A zikewà bùsu pò ále gé síi guu. <sup>6</sup> Aɔ yápiɔ kũa ní laaio, buipãleo i ma, aaiɔ dɔ ké á òno mé á wé kãa, aai me gbépiɔ òno

\* **4:2** Zia 22.18-19 † **4:3** Nao 25.1-9

fáe, bui zṣopi wé kēae! <sup>7</sup> Lá Dii wá Lua ìṣ kúwano kái tó wáe wabikewà, bui zṣe ku ké an táaṣ kúríno kái màae? <sup>8</sup> Bui zṣe ku ké aa yādilaṣ ní ikoyā zedeṣ ví lán ikoyā pó máe diléé gbāwae? <sup>9</sup> A laaika, íṣ ázia kúa dṣ maamaa. Asu to yá pó á wé èpi sááguo, asu bṣ á nòseuo e á wēni léu. A da á néone ní á tṣúnaṣ.

<sup>10</sup> Asu to gṣṣ pó a sí Dii á Lua ae Olebu sááguo. A òmēe mà á kāaae, ṣ à a yá dàé ké àṣ a vía ví tṣṣle la e á wēni léu, í dada á néone. <sup>11</sup> A sṣ kái, ṣ a sí gbepi sae. Té kú gbepi musu e à gè zṣ luawa. Gusia ní luabesiao ní guduuduuo liai. <sup>12</sup> O Dii yā'òé za téu. A yā'opi mà, āma i wesi pṣeleo, bṣ á mà.† <sup>13</sup> A a bàakuaáno yā'òé, à mè àṣ yá mèn kwipio kúa, ṣ a kè gbè pèpèe mèn plaṣwa. § <sup>14</sup> Zibeezi Dii òmēe mà a yādilaṣ ní a ikoyāṣ dadaé, \* íṣ kúa bùsu pó ále bua Yuudēwa ále gé síipi guu.

### *Isailiṣ gbaa laai táa yá musu*

<sup>15</sup> Ké Dii yā'òé za téu Olebu, i wesi pṣele weo. A yái tò àṣ ázia kúa dṣ. <sup>16</sup> Asu ázia òṣkpa à pṣe ke à mē aàpin weo. † Asu pṣe á lán gṣe ge nṣewao <sup>17</sup> ge nòbṣ ge bā <sup>18</sup> ge pótāa'onkuawa ge kpṣ. † <sup>19</sup> Asu wése musu à íatē ní mṣvuaṣ ní saanaṣ gwa, luabe pópio i á wé ble, í kúle à zṣblenéo. Buipāle pó kú dúnia guuṣ píi ṣ Dii á Lua ní tó aṣ ke. <sup>20</sup> Apio sṣ, Dii á sé à á bṣ Egipio témṣaéu, ké àṣ de a kpaale ũ, lá á de tiaewa. <sup>21</sup> Dii á Lua pṣ pàmazi á yái, ṣ à mè má e bua Yuudēwa mà gṣe bùsu maa pó ále kpáwá á pṣ ũ guuo. § <sup>22</sup> Ma gbé bee má ga bùsue beue, má e

† **4:12** Bṣa 19.16-18, Èbe 12.18-19    § **4:13** Bṣa 31.18    \* **4:14** Bṣa 21.1    † **4:16** Bṣa 20.4    † **4:18** Lom 1.23    § **4:21** Nao 20.12

bua Yuudēwao. A gbé beeᵛ á buawà, í bùsu maapi sí. <sup>23</sup> A laaika! Asu to Dii á Lua bàakuaáño yáᵛ sááguo. Asu pᵛe ke à me aàpin weo. Asa Dii á Lua gíé yápizie. <sup>24</sup> Dii á Luaá té pᵛ í kúmáε,\* ìli sí sàao.

<sup>25</sup> Tó a néᵛ ì, a tᵛũnaᵛ bᵛ mé a zikù bùsupi guu, tó a pᵛe kè dii ù a ázia òᵛkpàᵛ, mé a yá pᵛ Dii á Lua yeio kè, a aà pᵛ fèlèè, <sup>26</sup> á midε bùsu pᵛ ále bua Yuudēwa ále gé síipi guuε. Luabe ní tᵛᵛleo mé ma seeladeᵛ ù gbā. A wēni ke weo, wa á kaaleε. <sup>27</sup> Dii a á yá, í fáaa ta buipáleo guuε. A kᵛnaᵛ mé a gᵛ bùsu pᵛ Dii a á yáupi guu. <sup>28</sup> Wekii á zᵛble dii pᵛ gbēnazina à ní lío ní gbεoᵛne. Aali gu'eo, aali yāmao, aali pᵛbleo, aali pᵛ gīmao. <sup>29</sup> Tó a Dii á Lua kii wēleε, mé a aà aeyà we ní nᵛsemendoo teasisai, á bᵛwà. <sup>30</sup> Tó ále taasike, mé yápiᵛ á lé píi, á εa ze ní Dii á Luao gᵛᵛgbεzāzi, í aà yāma. <sup>31</sup> Asa Dii á Luaá Lua sósobideε, a pākpaázio, a á kaaleo. Aà bàa kua ní á deziᵛ yá pᵛ a ò ní legbēao a sáaàguo.

### *Dii yāzᵛkeε*

<sup>32</sup> A yá pᵛ kè zadᵛ wi á io, za gᵛᵛ pᵛ Lua gbēnazina kè tᵛᵛle gbεagbeamá dúnia gola síiᵛu píi, à ma tó wà yāké a zᵛᵛ kà yáε beewa. <sup>33</sup> Buie Lua loᵛ mà té guu lá á mà i gaowae? <sup>34</sup> Diie fᵛ yᵛ buie sia buiewa à gᵛ a pᵛ ù, lá Dii á Lua kèé Egipi á wé èwae? Dii seelaᵛ ní dabudabuᵛ kè à ní gbāa legwàᵛ. A zikà ní a gāsa gbāao, à a gāsi pᵛᵛ à yāzᵛᵛ pᵛ í to vía ní kú kè. <sup>35</sup> Dii tò a yápiᵛ è, ké àᵛ dᵛ áme á Lua ù, Lua plaade kuo, a bàasio.† <sup>36</sup> A tò a a loᵛ mà za musu á totoa yái. A

\* **4:24** Ebe 12.29 † **4:35** Maa 12.32

a té zṣṣò òlòé tṣṣòlè, ṣ̄ a aà yā'ò mà tépiu. <sup>37</sup> Lá a ye á dezi káauṣ̄zi à ní buiṣ̄ sè, ṣ̄ à á b́ Egipi ní a kuao ní a gbāa zṣṣṣo. <sup>38</sup> A bui ṕ an zṣṣṣo ní ní dasio deálaṣ̄ yáé, ṣ̄ à gèánṣ̄ ní bùsuu, à gṣ̄ á ṕ ũ lá a de tiaewa. <sup>39</sup> Aṣ̄ kṣ̄a á s̄su gbā, íṣ̄ dṣ̄ ké Dii mé Lua ũ musu ní źlèṣ̄o, a pālee kuo. <sup>40</sup> Aṣ̄ aà ikoyāṣ̄ ní aà yādilèa ṕ mále daé gbāṣ̄ kṣ̄a, íṣ̄ aafia ní á buiṣ̄, á buiṣ̄ i wēni ke bùsu ṕ Dii á Lua lé kpáwáú gṣṣṣpii.

### *Misiwēlèṣ̄*

<sup>41</sup> Ṣ̄ Mṣ̄izi wéle mèn àaṣ̄ ṕ kú Yuudē baa gukpe oio d̄lè, <sup>42</sup> ké gbé ṕ kai mé m̀ à a gbédee dè, i ke a íikúaaànṣ̄o, ade e bàale ta we. <sup>43</sup> A Bezeze ṕ kú gusalala wáiwaiu d̄lè Lubeni buiṣ̄ne. Ṣ̄ à Lamotu ṕ kú Galada bùsuu d̄lè Gada buiṣ̄ne. Ṣ̄ à Golana ṕ kú Basana bùsuu d̄lè Manase buiṣ̄ne.

<sup>44</sup> Ikoyā ṕ Mṣ̄izi dà Isailiṣ̄nen ke. <sup>45</sup> Ikoyāṣ̄ ní yá ṕ Mṣ̄izi d̄lè Isailiṣ̄ne an b́a Egipi gbèaṣ̄n ke. <sup>46</sup> Aa ku guzulèu Bepeoo sae Yuudē baale Amṣ̄lèṣ̄o kí Siṣ̄ ṕ kía blè Esebṣ̄ bùsuu. Mṣ̄izi ní Isailiṣ̄o z̄lèwà an b́a Egipi gbèa. <sup>47</sup> Aa aà bùsu si ní Basana kí Ogu bùsuo. Amṣ̄lèṣ̄o kía gbèṣ̄n plapiṣ̄o ku Yuudē baa gukpe oi <sup>48</sup> sea za Aloe ṕ kú Aaṣ̄o baa e Siliṣ̄ gbè ṕ w̄lè m̄e lṣ̄ Eemṣ̄o <sup>49</sup> ní s̄ ṕ kú Yuudē gukpe baao e Isida Wisidei, Pisiga gbepṣ̄lèu.

## 5

### *Yadilèa mèn kwìṣ̄* (B́a 20.1-21)

<sup>1</sup> Mṣ̄izi Isailiṣ̄o s̄si píi, ṣ̄ a òné: Isailiṣ̄o, à laaidṣ̄o Dii yá ṕ mále dilèṣ̄owa ní ikoyā ṕ mále káé á swáwa gbāṣ̄. A yápiṣ̄o dada, íṣ̄ kṣ̄a à z̄lèwà. <sup>2</sup> Dii wá Lua a

bàakuawanɔ yādilewēε Olebu. <sup>3</sup> I ke wá dezi káauɔ ñ a dīlenéο, wáme, wá gbé pó wá kú la gbāɔ píi. <sup>4</sup> Dii bò m̀wá, à yā'òé té guu za gbε musu. <sup>5</sup> Zibeezi má kú kóɔ ũ Dii ní ápiɔ zānguo, ma Dii yā'òé, asa vīa á kú tépi yáie, á f̄ɔ dεε gbεpiwao. Dii m̀è:

<sup>6</sup> Mámεmaa Dii á Lua. Ma á b́ɔ zɔbleu Egipi. <sup>7</sup> Asu àò diie v̄io, ma bàasio.

<sup>8-9</sup> Asuli pɔε taa ke à kúε à zɔbleò, pó pó kú musu ge tɔɔε ge í guun nò, asa ma Dii á Lua, mili sí sàao. Mi mae pó yemazioɔ yāvái wi an buiɔne ní musu e à ge pé ní síwenaɔ ní ní s̄ɔkpaεɔwa. <sup>10</sup> Gbé pó yemazi aa ma yādileαɔ kūαɔ s̄ɔ, miɔ gbēke v̄in̄ɔε e ní bui léwa.\*

<sup>11</sup> Asuli ma Dii á Lua tó sí p̄ao, asa gbé pó ma tó sí p̄a a b̄o p̄ao.

<sup>12</sup> Ali kámabogɔɔzi d̄ɔ ma pó ũ, lá ma Dii á Lua má dīléwa.† <sup>13</sup> Ali á buazi ní á zi píio ke gɔɔ soolo, <sup>14</sup> a soplade iɔ deé kámaboz̄i ũ, asa ma Dii á Lua ma p̄ε. Asuli zie ke gɔɔpi z̄io, ápiɔ ge á neḡɔε ge á nenɔε ge á z̄ikena ḡɔε ge n̄ɔε, ge á zu ge á z̄aa'ina ge á p̄otuo p̄āle, ge nibɔ pó kú á be, ké á z̄ikena ḡɔε ge n̄ɔε lí kámabo lááwa.‡ <sup>15</sup> Aɔ d̄ɔ ké zɔɔn á ũ Egipi yāa, ñ ma Dii á Lua ma a ḡās̄i p̄òo, ma á b́ɔ ní ma ḡāsa gbāao. A yáí tò ma Dii á Lua ma m̀è, à kámabogɔɔzi dilε.

<sup>16</sup> Ali á de ní á dao kpela,§ lá ma Dii á Lua má dīléwa, ké à e wēni ke bùsu pó máε kpáwáu, íɔ aafia.

<sup>17</sup> Asuli gbēdeο.\*

---

\* **5:10** Bɔa 34.6-7, Nao 14.18 † **5:12** Bɔa 16.23-30 ‡ **5:14** Bɔa 23.12, 34.21 § **5:16** Mat 15.4, Efe 6.2-3 \* **5:17** Daa 9.6, Mat 5.21

18 Asuli wúle ní gbēpāle nɔoo.†

19 Asuli kpáí'oo.‡

20 Asuli yāɔ á gbédeewao.§

21 Asuli lua á gbédee nɔzio. Asu à aà ua blikeo\* ge aà bua ge aà zíkēna gōe ge nɔe ge pó pó a vío píi.

22 Yá pó Dii ò bílae ní lɔɔ gbāao té ní luabesianoo ní guduuduuo guu za gbē musun we. I yāe káfi a guuo. A kè gbè pèpèeɔwa mèn pla, ɔ a kpàa. 23 Ké a lɔɔpi mà dɔ gusiau gɔɔ pó té kulu kù gbepi musu, á bui dɔaanao ní á gbēzɔɔ mò ma kíi 24 aa mè: Dii wá Lua a gawi ní a zɔɔkeo òlɔwēe, wa aà lɔɔ mà dɔ téu. Wá mà Lua yá'ò ní wá gbēnazinao gbã, ɔ wi gao. 25 N beeo wá kú ga lézi, asa tó wa ea Dii wá Lua lɔɔ mà, té zɔɔpi a kúwáe, wí gaga. 26 Déme Lua bée yá'o mà, aà lɔɔ dɔ téu, mé i gao lówáwai? 27 Ge n̄ yá pó Dii wá Lua lé o ma ndo, ní mɔ yá pó a òne owēe, wí ma wà zíkewà.†

28 Dii yá pó á òmēe mà, ɔ a òmēe a yá pó á òmēepi mà, a maa. 29 Tó á ðile á s̄u màa mé á aà vía ví, á aà yádileao k̄ua gɔɔpii lé, áo ku aafiae gɔɔpii ní á buio. 30 A òmēe mà ge oé à ea ta á zwaakpɔo guu, 31 mí ea mɔ mào kuanɔ we, i a yádileao ní a ikoyāo omēe, mí daé, ío zíkewà bùsu pó ále kpáwá à gō ví guu.

32 Tòɔ, ào yá pó Dii á Lua ðileáo k̄ua, ío zíkewà. Asu pāale ɔplai ge zēio. 33 A zé pó Dii á Lua dàé sé, ío ku aafia, í gēgē bùsu pó ále gé síipi guu.

† 5:18 Mat 5.27, Zaa 2.11 ‡ 5:19 Maa 10.19, Luk 18.20 § 5:20 B̄a 23.1, Mat 19.18-19 \* 5:21 Lom 7.7, 13.9 † 5:27 Ebe 12.18-19

## 6

*Yea Dii á Luazi*

<sup>1</sup> Yá pò Dii á Lua dīleo ní aà ikoyā pò a òmεε mà daé àò kūa bùsu pò áλε gé síipi guuɔn κε. <sup>2</sup> Apio ní á néo ní á tɔūnao àò Dii á Lua vīa vī, ío aà yādīleao ní aà ikoyā pò máλε daéo kūa gɔɔpii, ké à e gēgē yái. <sup>3</sup> Isailio, à yápi ma, ío zíkewà, ké à e àò ku aafia, í dasikū maamaa\* bùsu pò vī ní z'io diupi guu, lá Dii á dezi káauo Lua a legbèwa. <sup>4</sup> A ma Isailio! Dii wá Lua mé Dii mēndona ũ.† <sup>5</sup> Ao ye Dii á Luazi ní nòsemēndoo teasisai á gbāa pua léu.‡ <sup>6</sup> Sema àò yá pò máλε daé gbāo kūa á nòseu. <sup>7</sup> A gānao á néowa, í oné gɔɔ pò á zōlea be ge á be zéun nò, ge gɔɔ pò áλε wúle ge áλε felel nò. <sup>8</sup> A da á owa seela ũ, í ye á mi'æwa a doáagu yái. <sup>9</sup> I ké á kpé kpele gíowa ní á bōleo.

<sup>10</sup> Dii á Lua lé gēáno bùsu pò á ò á dezi káauone Ablahaū ní Izaakio ní Yakobuo, à mè á kpáwá guu. § Wéle zōo maao ku we, i ke áme á káleo. <sup>11</sup> Kpé pò pɔmaao ká ní paio ku we, i ke áme á káuo. Lòoo ku we, i ke áme á yòo. Vēebuɔ ní kù kpéoo ku we, i ke áme á bào. Tó a pòblè a kā, <sup>12</sup> à laaika Dii yá sāaágui. Ōme á bó zòbleu Egipi. <sup>13</sup> Alio Dii á Lua vīa vī, íli zòbleè ado,\* íli legbē ní aà tóo. <sup>14</sup> Asu te dii pāleɔzio, bui pò liaaázipio diio, <sup>15</sup> asa Dii á Lua pò kú á guu lí sí sàao. Tó á ténzi, Dii á Lua pò a paázie, í á midε bùsupiu. <sup>16</sup> Asuli Dii á Lua le á gwa,† lá á kè Masawao. <sup>17</sup> Alio Dii á Lua yādīleao kūa ní aà ikoyā

\* **6:3** Daa 12.1 † **6:4** Maa 12.29 ‡ **6:5** Mat 22.37 § **6:10** Daa 12.7, 26.3, 28.13 \* **6:13** Mat 4.10 † **6:16** Bɔa 17.1-7, Mat 4.7

pó a dàéó, íò àà ɔtonɔkii gwa. <sup>18</sup> Alio yázede pó Dii yei ke, í e àò aafia, í gé bùsu maa pó Dii a legbè á dezi káauonepi sii, <sup>19</sup> í á wèleo ya à ní bóle bùsupiu, lá Dii òwa.

<sup>20</sup> Tó á néó á lá zia, bóme ikoyāó ní yādileao ní ɔtonɔkii pó Dii wá Lua dàwèeo ũi, <sup>21</sup> à oné Falaōo zɔɔn á ũ Egipi yāa, ɔ Dii á bó ní a gbāa zōo. <sup>22</sup> A seela zōo ní dabudabu pāsio kè á wé è, a kpà Falaōozi ní a bedeo ní Egipio píi. <sup>23</sup> A wá bóle we, ké à e gēwano bùsu pó à a legbè wá dezi káauone guu, i kpáwá. <sup>24</sup> Ɔ a òwèe wàò ikoyāpio kūa, wío a vía ví, wí e wàò aafia lá wá kú tiaewa. <sup>25</sup> Wáó maa Dii wá Luae, tó wá ikoyāpi kūa, mé wále zíkewà lá a òwèewa.

## 7

### *Dii gbé* (Bɔa 34.11-16)

<sup>1</sup> Tó Dii á Lua gèáno bùsu pó ále gé síipi guu, a buio yáé dasi, Itio ní Giigasio ní Amoleo ní Kanaao ní Pelezio ní Ivio ní Yebusio, baa ké bui mèn soplapio\* dasi ní ní gbāao deála. <sup>2</sup> Tó Dii á Lua ní náé á ɔzi mé a ziblemá, à ní kaale míomio. Asu ledoukérnoo, ásu ní wēnagwao. <sup>3</sup> Asu ní nenɔeo se no ũo. Asu á nenɔe kpásā ní negɔewao, mé ásu ní nenɔe sé á negɔeoneo, <sup>4</sup> asa aa tó á negɔeo bo Dii kpe, aai zoble dii páleo, Dii po i paázi à á kaale gōe. <sup>5</sup> Yá pó á kenén ke: A ní sa'okioo gboo, à ní gbèpeleo wíwi, à ní Asetaati lipleo zōzō, í ní táao kátéu aa tékū. <sup>6</sup> Asa Dii á Lua gbé pó an kua rídoao á ũ. Amé à á sé dúnia buio guu a gbé yenzideo ũ.† <sup>7</sup> Dii po dɔwá à á sé, i ke á dasi mé de

\* **7:1** Zln 13.19 † **7:6** Bɔa 19.5, Tit 2.14, 1Pie 2.9



buipåleᵛlao, asa yāa áme á kēsāan̄zi píi. <sup>8</sup> Ɔ à á b́ Egipiᵛ kí Falaᵛᵛ ɔz̄i, à á b́ zᵛbleu, ké a yeázi yáíe, n̄ lé ṕ a gbè á dezi káauᵛne yáio. <sup>9</sup> Aᵛ d̄s̄ ké Dii á Lua mé Lua ũ. Ɔme Lua náaide ṕ ɔ zea n̄ a bàakuaánᵛo ũ. ɔ gbēke v̄i n̄ gbé ṕ yeazi aa a yādileᵛo kūaᵛ e n̄ buiwaᵛ. <sup>10</sup> I fiabo a zangudeᵛne n̄ziapiwa, i n̄ kaale. Aᵛ kᵛᵛ ũ n̄ fiaboan̄eoo. <sup>11</sup> A yáí tò àᵛ aà yādileᵛo n̄ aà ikoyā ṕ mále daé gbāᵛ kūa, ɔ aà ɔtondᵛk̄ii gwa.

*Efaai yáᵛ*  
(Iko 28.1-14)

<sup>12</sup> Tó ále laaidᵛ ikoyāpiᵛwa, tó á kūa ále zikèwà, Dii á Lua bàa aᵛ kúanᵛo aà gbēke guu, lá à a legbè á dezi káauᵛnewaᵛ. <sup>13</sup> Aᵛ yeázi, i báaadaágu. A èfāaikéé, i báaada á néᵛgu n̄ á buaṕᵛ: Ṕwena, v̄e, n̄isi, á zuᵛ n̄ á pᵛtuᵛo píi bùsu ṕ à a legbè á dezi káauᵛne à mè á kpáwáú. <sup>14</sup> Aᵛ de èfāaideᵛ ũ de bui píia. Fliᵛ kú á guuo, ḡe ge n̄e ge pᵛtuon nò. <sup>15</sup> Dii a gyā pii ḱwáe. A gyāvāi ṕ á d̄s̄ Egipi kááguo, sema á zangudeᵛ. <sup>16</sup> A bui ṕ Dii lé naé á ɔz̄iᵛ kaale píi. Asu n̄ wēnagwao. Asu zᵛble n̄ diiᵛneᵛo, asa bee aᵛ deé bai ũe.

<sup>17</sup> A gí làasook̄ei à me, buipᵛiᵛ zᵛᵛ deála, kpelewa á f̄s̄ à n̄ yáí, <sup>18</sup> kási ásu v̄iakenéᵛo. A to yá ṕ Dii á Lua kè Falaᵛᵛe n̄ Egipiᵛ píi d̄águ. <sup>19</sup> A wé è lá Dii á Lua a ḡs̄i p̄ò à á b́ bùsupiu n̄ a gbāa zᵛᵛo. A seelaᵛ n̄ dabudabuᵛo kè à n̄ gbāa legwàᵛ. Dii á Lua a ke gbé ṕ aale v̄iakenéᵛne màa s̄. <sup>20</sup> A beᵛᵛo kán̄gu e an k̄ᵛna ṕ aa uleéᵛo ge mid̄eᵛ. <sup>21</sup> Asu to s̄ ḱéágu an yáio, asa Dii á Lua kú á guu. A zᵛᵛo mé i tó n̄ me séenata. <sup>22</sup> Dii á Lua aᵛ buipᵛiᵛ yáé busebusee.



10 Tó a pòblè a kã, à Dii á Lua sáaukpa bùsu maa pò a kpàwápi yá musu. 11 A laaika! Asu to Dii á Lua yá sááguo. Aò aà yādilεαο ní aà ikoyā pò mále daé gbão kũa, í aà ɔtonɔkii gwa. 12 Tó a kpé maa dòdò a zòleu, mé a pòblè a kã, 13 tó á zuo ní á pɔtuo kɪniɔ dasikù, mé á ánuusu ní á vuao kò ní á àizεεο píi, 14 ásu ázia se lesio. Dii á Lua pò á bóle zòbleu Egipi yá su sááguo.† 15 A dɔaaé guwaiwai zɔo pãsí guu, gugii pò mlè sewεdeο ní sóiɔ kuu. I kú weo, ɔ à ibòé gbè gbãau. 16 A mana pò á deziɔ dɔo kpàwá guwaiwaiu we á blè. A á wetàò, à á yòò, ké à e bɔ maa gbεzã yái. 17 Asu o á sɔ guu à me ázia gbãa ní zɪ pò á kèo mé tò a àizεεpi èo. 18 A to Dii á Lua yá dɔágu, asa ɔme í á gba zé à àizεε e, ké aà bàa gi kú ní á dezi káauo e tia yái. 19 Tó Dii á Lua yá sáágu, mé á té dii pãleɔzi, a kule a zòbléné, mále oé gbã, a kaaleε. 20 Lá Dii lé buipãleɔ kaaléé, tó i Dii á Luapi yãmao, a á kaale màa sɔe.

## 9

### *Isailiɔ Dii yãmasai*

1 Isailiɔ, à ma! A bua Yuudēwa tia, í ge bui pò an zɔo ní ní gbãao deálaɔ bùsu símá. An wéleɔ zɔo, a bíiɔ zò Luawa. 2 Gbépiɔ gbãa mé aa gbãa. Anaki buiɔne! A ní dɔ, á mà wí me, déme a fɔ kpa Anaki buiɔnei? 3 Aò dɔ gbã ké Dii á Lua mé dɔaaaé lán té pò í kúmáwa. ɔme a gbãamɔné, í ní dede, í ní mide, í ní bùsu símá gòò, lá a òéwa. 4 Tó Dii á Lua ní yáé, ásu làasooke à me á maa yái Dii mɔiánɔ a bùsupi sio. Buipiɔ vãi yái ɔ Dii lé ní yáié. 5 I ke á nòsemaa

† 8:14 Ozee 13.5-6

ge á maakea mé tò ále gé ǹ búsupi síimáo. Buipio v̄ai yáí ̄ Dii á Lua lé ǹ yáíé ǹ lé pò a gbè á dezi káau Ablahaũe ǹ Izaakio ǹ Yakɔbuo yáio. <sup>6</sup> Aò d̄s ké Dii á Lua lé búsu maapi kpáwá à ḡo v̄i á maa yáí no, asa swágbãadeɔn á ũ.

<sup>7</sup> Lá a Dii á Lua pò fèlèè guwaiwau, à to a yá d̄oágu. Asu to à sááguo. Za ḡo pò a b̄o Egipi e a ge ka gue beeu, iò b̄o Dii yá kpeε. <sup>8</sup> A Dii pò fèlèè Olebu, ̄ à fèánɔ, a ye á kaale. <sup>9</sup> Ké ma dede gbewa, ma ge Dii bàakuaánɔ gbè pèpèε s̄i, má kú gbepi musu we ḡo bla fãane ǹ gwãasinao p̄oblesai imisai.\* <sup>10</sup> Dii gbè pèpèε mèn pla pò à yákèwà ǹ ɔtonaoɔ kpàa. Yá pò Dii òé té guu za gbe musu ḡo pò a kãaaɔ ku gbè pèpèεpiowa píi. <sup>11</sup> Ḡo blapi gbea Dii bàakuaánɔ gbè pèpèε mèn plapiɔ kpàa. <sup>12</sup> A òmεε mà fele pila ḡo, asa ma gbé pò ma ǹ bóle Egipiɔ òkpàe, aa kè zé pò á dànéwa kò, aa t̄aa pí ǹ dii ũ. <sup>13</sup> ̄ Dii òmεε a gbépiɔ è, swágbãadeɔne fá! <sup>14</sup> A mè mà to à ge gbépiɔ kaale, an tó i mide dúniau, i ma buiɔ ke bui pò an gbãa ǹ ǹ dasioɔ deñla ũ.

<sup>15</sup> ̄ ma ea pila gbe pò té kuwàpiwa, má Dii bàakuaánɔ gbè pèpèε mèn plapiɔ kũa. <sup>16</sup> Má è a duunakè Dii á Luaε, a kè zé pò a dàéwa ḡo, a m̄okàsa zugaae ũ. <sup>17</sup> ̄ ma gbè pèpèε mèn pla pò má kũapiɔ p̄àle, má w̄iwi á wáa. <sup>18</sup> ̄ ma ea ge wule Dii ae ḡo bla fãane ǹ gwãasinao lán káauwa.† Mi p̄obleo, mi imio duuna pò á kè yáí. A yá pò Dii yeio kè, a aà pò fèlèè. <sup>19</sup> Má Dii p̄okũma ǹ aà zaf̄eao v̄ia v̄i,‡ asa aà

\* **9:9** B̄oa 24.18 † **9:18** B̄oa 34.28 ‡ **9:19** Ebe 12.21

pɔ pàázi maamaae, a ye á kaalee. 20 Dii èa ma yāma gɔɔ bee lɔ. 20 Dii pɔ pà Aalonazi maamaa, a ye aà de, ɔ ma awakpàé Diiε gɔɔbeezi lɔ. 21 Ma zugaae pɔ á p̄i duunkεɔ ūpi sè, má kpàsa à tekù, ɔ má gbègbè kélékélé e a tí bò, ɔ ma a típi zù í pɔ lé bàale gbepi pɔleua.

22 A Dii pɔ fèlèè Tabela\$ ní Masao\* ní Lé'udeɔ Miao.† 23 Ké Dii á gbáε Kadési Baanea, a òé à gé bùsu pɔ á kpáwá síi, ɔ a bɔ Dii á Luapi yá kpe, i aà náaikεo, i aà yāmao.‡ 24 Iɔ bɔ Dii yá kpeε sea za gɔɔ pɔ má á dɔ e gbā. 25 Ma wule Dii ae gɔɔ bla fāane ní gwāasinao, ké Dii òmεε á á kaale yáí. 26 Ma wabikè Diiwa ma mè: Dii Lua, r̄isu n̄ ní gbéɔ midεo, n gbé pɔ n ní bó ní n iko zɔɔo, n ní bóle Egipi ní n gàsa gbāaopio. 27 To n zòblenaɔ Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo yá dɔngu. Nsu gbépio swágbāa ní ní vāikεo ní ní duunao yādao. 28 Tó ni ke màao, bùsu pɔ n ní bɔu gbéɔ me n fua géir̄nɔ bùsu pɔ ní a legbèné guue. Aa me lɔ n geir̄nɔ guwawaiu, ké n zaingu yáíε. 29 Kási n gbéɔne sɔ, míme ní ní v̄i. N n gèsi pòo, n ní bóle ní n iko zɔɔo.

## 10

### *Gbè pèpεε dafu* (Bɔa 34.1-9)

1 Zibeezi Dii òmεε mà gbè pèpεε mèn plao á lá a káauɔwa, mí dede gbewa mà mɔɔ a kíi. A mè lɔ mà kpagolo ke ní lío. 2 A mè á ea yá pɔ á kè gbè pèpεε káau pɔ má w̄iw̄iɔwa kē a dafupioɔwa lɔe, mí ge ka

§ 9:22 Nao 11.3 \* 9:22 Bɔa 17.7 † 9:22 Nao 11.34 ‡ 9:23 Nao 13.31-14.9

kpagolopi guu. <sup>3</sup> Ma kpagolopi kè ní lepusialio, ò ma gbè pèpèe à mèn pla lá a káauwa. Ma dede gbepiwa, má gbè pèpèepio kūa, <sup>4</sup> ò à yādilea mèn kwi pò a òé té guu za gbè musu gɔɔ pò a kãaa weɔ kèwà lɔ, a kpàa. <sup>5</sup> Ŋ ma ea ma pila gbepiwa, ma gbè pèpèepio kà kpagolo pò má kèpi guu lá Dii òmewa. Aa ku we e ní a gbão. <sup>6</sup> A bɔ Yaakão lò'ea, a tãa'ò gè Mɔsela, we ò Aalona gàu. Wà aà vɪ, ò aà né Elezaa gò sa'onkia ũ aà gbɛu.\* <sup>7</sup> Bɔa we a gɛ Gudegoda, ò a gɛ Yɔbata bùsu swadeu. <sup>8</sup> Gɔɔ bee Dii Levii buio dɪle aao a bàakuaáno kpagolo sea, aalio a gbagba, aalio samaa'o gbéone ní a tóo lá aale ke e gbãwa. <sup>9</sup> A yáí tò Levii buio bùsu kpaalesɛ ní ní gbéɔo, asa Dii mé ní baa ũ, lá Dii á Lua ònéwa.

<sup>10</sup> Má kú gbè musu gɔɔ bla fãane ní gwãasinao lán káauwa.† Dii ma yãmà gɔɔ bee lɔ, ò i á kaale lɔo. <sup>11</sup> Dii òmɛ mà pila mà gɛ dɔaa gbéone, ké aa e gɛ bùsu pò a a legbè ní dezi káauone à mè á kpámápi sí.

### *Aɔ Dii vía vɪ*

<sup>12</sup> Isailio, yá kpele Dii á Lua lé gbɛawá sai? Sema ào Dii á Luapi vía vɪ, lɔ tɛ aà iai, lɔ yeaàzi, lɔ zɔbleè ní nòsemendoo teasisai, <sup>13</sup> lɔ aà yādileaɔ kūa ní aà ikoyã pò mále daé gbã á aafia yáio. <sup>14</sup> Luabɛá Dii á Lua pòe e musumusu. Dúniáá aà pòe lɔ ní pò pò kú a guuo píi. <sup>15</sup> N beeo Dii pɔ dɔ á dezi káauwa, a yeñzi, ò á á sé, á gbé pò á de ní bui ũo, lá á de gbãwa. <sup>16</sup> Ayãmeto à á sò gbãsi wolo, á kua su ào gbãa lɔo. <sup>17</sup> Asa Dii á Lua mé luaɔ Lua ũ. Ŋmɛ diio Dii ũ. Lua zɔo gbãapiide pò ì tóo ní mɛ séenatan aà ũ. Ili gbé

\* **10:6** Nao 20.28 † **10:10** Bɔa 34.28

zāboo, † ɪli gbagusaesio. <sup>18</sup> I yānakpa tonε pɔ gwana vɪo n gyaa gbεandoɔwae. A ye bɔmɔɔzi, ɪ pɔblea n zwāao kpámá. <sup>19</sup> Apio sɔ ào ye bɔmɔɔzi, asa bɔmɔɔn á ũ Egipi yāa sɔ. <sup>20</sup> Alio Dii á Lua vɪa vɪ, ɪli zɔbleè. Ali naaazi, ɪli legbè n aà tɔo, <sup>21</sup> ɪlio aà táasile. Ɔme á Lua ũ, à yāzɔo pɔ ɪ to vɪa n kúo kèé, a wesɪe. <sup>22</sup> A dezi pɔ tà Egipio gbɛɔn baaɔkwie, § ɔ Dii á Lua tò aa dasikù lán saanaɔwa.\*

## 11

### *Yea Diizi n misilɛaèo*

<sup>1</sup> Aɔ ye Dii á Luazi, ɪo aà yādilene kūa gɔɔpii n aà ikoyāo n aà yādileao, ɪo aà ɔtonɔkɪi gwa. <sup>2</sup> Aɔ dɔ gbā, i ke á néo ɔ Dii á Lua n wetāo, aame aa wesɪaàleo, áme. A wesɪ aà zɔɔkele n aà gāsa gbāao n aà gāsi pɔ a pɔoo <sup>3</sup> n seela pɔ a kèo n yá pɔ a kè Egipio kí Falaɔo n a būsuoε pii <sup>4</sup> n yá pɔ a kè Egipi zɪgɔɔne n n sɔo n n sɔgoo. A Isia Tɛa kùaaamá gɔo pɔ aale péléazi, à n mɪde mío.\* <sup>5</sup> A yá pɔ a kèé guwaiwaiu e a ge kað gue beeu dɔ <sup>6</sup> n yá pɔ a kè Lubeni bui Eliabu néo Datani n Abilaũoɔne. Tɔole wɛaa á guu à n mɔmɔ n n bedeo n n zwàakpɛo n n gbéɔo pii. † <sup>7</sup> A wesɪ yāzɔo pɔ Dii kèpiɔle pii.

<sup>8</sup> Aɔ yá pɔ mále daé gbāo kūa, ké ào gbāa, ɪ bua Yuudɛwa à gé būsuo pɔ ále géupi sii, <sup>9</sup> ɪ wɛni ke būsuo pɔ Dii a legbè á dezi káauoɔne à mè á kpámá n n buiɔpi guu, būsuo pɔ vɪ n zó'io diupi. <sup>10</sup> Būsuo pɔ ále gé síipi de lán Egipi būsuo pɔ a bouwao. Egipipi a

† **10:17** Zin 10.34, Lom 2.11 § **10:22** Daa 46.27 \* **10:22** Daa 15.5, 22.17 \* **11:4** Bɔa 14.28 † **11:6** Nao 16.31-32

11 Bùsu pò ále gé s̄ipi s̄isi v̄i ní guzulεoe, lou mé ì ma we. 12 Dii á Lua mé ì ɔlia bùsupizi gɔɔpii. Ì wétei za wè daaleawa e a midεawa. 13 Tó a yá pò mále daé gbāo mà, tó á nisina ye Dii á Luazi mé ále zɔbleè ní n̄semendo, 14 a to lou ma á bùsuu a gɔɔwa. A daale káabuana, i bɔlei, á pówena ní á v̄εeo ní á n̄sio i keé maamaa, 15 í pɔble à ká. A to s̄e bɔle á zuɔne ɔ. 16 A laaika! Asu to wà á s̄ás̄á, à ze ní dii p̄aleɔ à kúle à zɔblenéo. 17 Tó á kè màa, Dii pɔ a paázie, i musu zé taé, ké lou su maéo yáí. Tɔɔle a blekeo, í kaale kándo bùsu maa pò Dii lé kpáwápiu. 18 Aɔ yápiɔ k̄ua á s̄ou ní á n̄seo, í da á ɔwa ní á mi'aeo seela ũ. 19 Aliɔ dada á néɔne, íli oné gɔɔ pò á kú ua ge á be zéu, ge tó ále wúle ge ále felen nò. 20 A ké á kpé kpele ḡiɔwa ní á bɔleɔ, 21 ke ápiɔ ní á néo e ḡeḡe bùsu pò Dii a legbè à dezi káauɔne à mè á kpámá e d̄unia gé láaopi guu.

22 Tó á yá pò mále dileé k̄ua, ále z̄ikewà píi, tó á ye Dii á Luazi, mé á té aà iai, a naaàzi, 23 a buipio yáé píie, í bui pò an z̄ɔ deálapiɔ bùsu símá. 24 Gu pò á gbá a péleu a ḡo á pò ũ píie, sea za guwaiwaiu e Libā bùsuu, sea za Uflata d̄ɔɔi e ísia pò kú be'ae oiwa. A bùsu z̄ɔleɔn we.† 25 Gb̄ee a f̄s̄ ḡié. Gu pò a k̄ese lé a zeu píi, Dii á Lua a to gili ní v̄iao ḡe bùsupideɔgue, lá à a legbèéwa.

26 A ma! Mále báaadangu yá ní láaiziama yáo dileé gbā. 27 Tó a Dii yādilea pò mále daé gbāo mà, a báadaáguε. 28 Tó i Dii á Lua yādileapio mao, mé á té dii pò á ní d̄ɔɔzi, a láaiziwáε. 29 Tó Dii á Lua ḡéáno

---

† 11:24 Yoz 1.3-4



bùsu pò ále gé síipi guu, à báaadangu yápi kpàwake Galiziũ gbε musu, í láaiziama yápi kpàwake Ebaligbe musu. § 30 Gbεpio ku Yuudē be'ae baa, gu pò Kanaa pò kú Yuudē sēu kuu. A zà n Mole lío, bɔaa n Giligalio. 31 A bua Yuudēwa tia, í gé bùsu pò Dii á Lua lé kpáwápi síi. Tó á sí a zɔleu, 32 ío ikoyã n yádilea pò mále daé gbã kũa, à zíkewà.

## 12

### *Lousisikí m̀ndona*

1 Ikoyã n yádilea pò áo kũa bùsu pò Dii á dezi káau Lua kpáwá guuon ke: Goo pò á kú we píi à zíkewà. 2 A bui pò ále n bùsu símápio gulesí pò aa bòo gboo píi, gu pò aa zɔbleu n táaone gbè lesio n s̀sio musu n lí ỳlele gbaúo pii. 3 A n sa'okipio gboo, í n gb̀pelele wíwi, í n Asetaati lipelē kpa a t́kũ, í n pò pò aa díle n dii ũ dúuzɔ, í n tó de gupio. 4 Asuli ke Dii á Luae, lá aa ke n diionewao. 5 Dii á Lua a gu díle á buie tɔleu, aa tó io kuwà, ío aa sisio. We áli géu 6 n sa pò wí a pò kátēu à t́kũ n sáaukpa a n á pò kwide n á gba n pò pò a a legbè Dii n á pœã gba n á pɔtuo né séia, 7 íli poble Dii á Lua ae we n á bedē, í pónake zí pò á k̀e yá musu píi, ké Dii á Lua báaadáagu yáí.

8 Asu ke lá wále ke la gbãewao, asa lá à wá baade pò gbà ɔ ále ke, 9 ké i ka bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá à kámaboupi guu yáao yáí. 10 Tó a bua Yuudēwa, mé a zɔle bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá á pò ũpi guu, a to à ìampakii e á ẁle pò liaaázio yá musu, ío ku dɔɔa. 11 Dii á Lua a gu pò a tó a kuwà dílé, íli gé

we ní pọ́ pọ́ mále dileéṣo p̄ii, sa pọ́ w̄i a pọ́ káteu à tékūṣo ní sáaukpasao ní á pọ́ kwideṣo ní á gbaṣo ní pọ́maa pọ́ a a legbèṣeṣe. <sup>12</sup> Wek̄ii á pọ́ aṣo na Dii á Luawa, ápiṣo ní á negṣeṣe ní á nenṣeṣe ní á z̄ikenaṣo gṣeṣe ní nṣeṣe ní Levii bui pọ́ kú á be w̄éleu aai búsu kpaaleséánṣoṣo. <sup>13</sup> A laaika! Asu sa'o gu pọ́ kèéuo, <sup>14</sup> sema gu pọ́ Dii a dile á buie tṣole guu bàasio. Wek̄ii áli sa'ou, í yá pọ́ mále daéṣo keu p̄ii. <sup>15</sup> N beeo àli pọ́ pọ́ ále só kòlokpa gu pọ́ kèéuo, lá Dii á Lua báaadàágu léu. Gb̄é pọ́ aa gb̄áleaṣo ní gb̄é pọ́ aa gb̄áleaṣo p̄ii aali só ní be w̄éleu, lá i tue ge bana sowa. <sup>16</sup> Ali pọ́ kòlokpa a au b̄ole kóle tṣole lán íwa. Asu aupi bleo. <sup>17</sup> Asu á pọ́wena kwide pọ́ á kpàa ble á w̄éleuo ge v̄eṣe ge nísi ge á pọ́tuo nesana s̄éiṣo ge pọ́ pọ́ a a legbèṣem̄eṣe ge á p̄eá gbaṣo ge pọ́ pọ́ má dile àli ma gbaṣo. <sup>18</sup> Ali ble Dii á Lua ae gu pọ́ a se, ápiṣo ní á negṣeṣe ní á nenṣeṣe ní á z̄ikenaṣo gṣeṣe ní nṣeṣe ní Levii bui pọ́ kú á w̄éleuo. A tó á pọ́ líṣo na Dii á Luawa z̄i pọ́ á kèṣo yá musu p̄ii. <sup>19</sup> A laaika! Asu niaz̄ikpa Levii buiṣozi gṣo pọ́ á kú búsupi guuo.

<sup>20</sup> Tó Dii á Lua á búsu k̄áfié lá a déwa, tó nṣo ní lé á de, mé á ye só, àli só á p̄eáwa. <sup>21</sup> Tó gu pọ́ Dii á Lua a se a tó aṣo kuwà z̄áánṣo, àli pọ́ pọ́ Dii kpàwá kòlokpa lá má dileéwa, í só á be w̄éleu á p̄eáwa. <sup>22</sup> Lá i tue ge bana só, àli so màa, gb̄é pọ́ aa gb̄áleaṣo ní gb̄é pọ́ aa gb̄áleaṣo p̄ii. <sup>23</sup> Asuli pọ́ kòlokpasai só fá! Asa a au mé a w̄eni ũ. Asuli nṣo só ní a w̄enioo.\* <sup>24</sup> Ali pọ́ kòlokpa a au b̄ole kóle tṣole lán íwa. Asuli aupi bleo. <sup>25</sup> Asuli bleo, ké à e àṣo yá pọ́ Dii yei ke yáí, íṣo aafia, ápiṣo ní á buiṣo á kpe.

\* **12:23** Daa 9.4, Lev 17.10-14, Zln 15.20

<sup>26</sup> Ali pò pò á ðile Dii pò ũ a a legbèèò sé geò gu pò a seu. <sup>27</sup> Ali sa pò wí a pò káteu à tékū o Dii á Luawa aà gbagbakíi, a nòò ní a auo píi. Ali sáaukpasa nòò só, íli a au éle Dii á Lua gbagbakíipiwa. <sup>28</sup> Aò yá pò mále daépiò kūa, íò zíkewà. Aò yá pò maa mé a zeví Diiε ke, ké à e àò aafia, ápiò ní á buiò e gòòpii.

<sup>29</sup> Dii á Lua a bui pò ále gé ní bùsu síimápiò mideé, í ní bùsu si à zòleu. <sup>30</sup> A laaika! An kaalea gbea ásu zu bai guuo. Asu ní diiò yāgbēa à me, kpelewa buipio ì zòble ní diiòne, wà ke màa sòo bá! <sup>31</sup> Asu ke Dii á Luaε màao, asa yābēε pò Dii zau píi ò aai ke ní diiòne, aai sa pò wí a pò káteu à tékū o ní ní negōεo ní ní nenōεo lo se.

## 13

### *Zòblea dii pāleōne*

<sup>1</sup> Aò yá pò mále daéò kūa píi, íò zíkewà. Asu yāe káfi a guuo, mé ásu yāe bōuo.\* <sup>2</sup> Tó ānabi ge nana'ona fēle á guu à mè, á seela ge dabudabu kéé, <sup>3</sup> tó seela ge dabudabu pò a òé kè, mé a òé à te dii pò á dō yāaozi, íò zòblené, <sup>4</sup> ásu ānabipi ge nana'onapi yāmao. Dii á Lua mé á lé, àle á gwa, tó á nisina yeazi ní nòsemendoo. <sup>5</sup> Aò te Dii á Luazi, íò aà vīa vī. Aò aà yādileao kūa, íò aà yāma. Aò zòbleè, íò naaaàzi. <sup>6</sup> Sema wà ānabipi ge nana'onapi de, asa àle oé à bō Dii á Lua pò á bóle zòbleu Egipi à á bó kpeε. Ale á ké zé pò Dii á Lua òbé à beuwaε. Sema à vāipi mide á guu. <sup>7</sup> Tó n vīi ge n dāuna dadoūde ge n negōεe ge n nenōεe ge n nō yenzide ge n kpāasia n swāfē asii guu à mè, wà gé zòblei dii pò ápiò ge á dezio dōōne,

\* **13:1** Zia 22.18-19

<sup>8</sup> bui pò kúánɔ kái ge zǎɔ diin nò, dúnia léla e a léle diin nò, <sup>9</sup> nsu weiè n̄ aà yāmao. Nsu n̄ aà wēnagwa n̄ sùuukeaànɔ. N̄su kaedaaàzio. <sup>10</sup> N̄ aà de. Dɔaa n̄ aà pa ní gbɛo, gbɛ́ k̄iniɔ i gbasaa pápa. <sup>11</sup> A aà pápa ní gbɛo à de, asa a wèele à á k̄é Dii á Lua pò á bóle zɔbleu Egipiwaɛ. <sup>12</sup> Tó Isailiɔ mà, v̄ia a ní kú mípiiɛ, aa we yāv̄ai bee taa ke á guu ɔo.

<sup>13</sup> Tó á mà wéle pò Dii á Lua lé kpáwá àɔ ku a guuɔ dou wà mè, <sup>14</sup> gbēpāɔ f̄ele wéledeɔ swāf̄è, aa mè wà gé zɔblei dii pò á d̄soɔne, <sup>15</sup> à yápi gbɛagbɛa, í gb̄éɔ lala maamaa à ma. Tó wà yāb̄ɛpi k̄é á guu síanaɛ, <sup>16</sup> à wélepideɔ d̄ede ní f̄endao míɔmiɔ, í wélepideɔ ní ní p̄tuɔɔ kaale pii. <sup>17</sup> A ní p̄ɔɔ naaa kále gāae, í tes̄ɔ wélepiwa ní p̄p̄iɔ pii sa pò w̄i a pò kát̄eu à tékū Dii á Luaɛ ū. Wélepi i ḡɔ bezia ū e ḡɔpii, wasu ea kále bauo. <sup>18-19</sup> Asuli pò pò Dii á Lua díle kaalep̄o ū kee seɔ, k̄é aà p̄okūma p̄ási e weewà yái. Tó a Dii á Lua yāmà, mé á aà yād̄ileaa pò mále daé gb̄ã k̄ūa, mé a yá pò a yei k̄é, a wēnad̄ɔé, i sùuukeáɔn, i to à dasikū, lá à a legb̄è á dezi káauɔnewa.

## 14

### *Pó pò Dii díle t̄ɛ ū* (Lev 11.1-47)

<sup>1</sup> Dii á Lua néɔn á ū. Asu à á me líli ge à á mi bo ge yá musuo, <sup>2</sup> asa Dii á Lua gb̄é pò an kua adoaɔn á ū. A á sé dúnia buiɔ guu a gb̄é yenzideɔ ūe. <sup>3</sup> Asu t̄ɛe bleo. <sup>4</sup> N̄ɔɔ pò áli sóɔn ke: Zu, s̄a, ble, <sup>5</sup> bana, tue, bua, sae, yaa, gb̄ɔ, kpasaa. <sup>6</sup> N̄ɔɔ pò a sw̄e paaa pla mé ì p̄ɔɔ a kòlou à ea àɔ só, àli beeo só. <sup>7</sup> Tó a sw̄e paaa plao, ge ìli p̄ɔɔ a kòlou à èa sòo, ásuli sóo.

Asu yiongo ge kífēnena ge ḗn'ui'uina soo. Aaí pɔbɔ ní kòlou aa εα só, āma an swε paaao. A nòò beε tē. <sup>8</sup> Sàwa swε paaa, kási ásu soo, asa ìli pɔbɔ a kòlou à èa sòo. A nòò beε tē. Asu ɔkã a gεwa seo.

<sup>9</sup> Pó pó kú í guu, tó a ka ní tεεo ví, àli só. <sup>10</sup> Pó pó ka ní tεεo ví sōo, à tē, ásuli sóo. <sup>11</sup> Ali bã pó wi dilε tē ũoɔ só píi. <sup>12</sup> Bã pó áli sóoɔ tón ke: Yāamusu, kúu, bãso, <sup>13</sup> baε, zabã, bleaa bui píi, <sup>14</sup> gbagbaa bui píi, <sup>15</sup> koohũhũna, taataa, yaabεε bui píi, <sup>16</sup> koo bui píi, bãyakpa, fana, <sup>17</sup> gáu, tεepili, kpɔbɔ'ìlɛna, <sup>18</sup> wàaliana, yaapuna bui píi, welembã, sasi. <sup>19</sup> A kòò gàsɪadeɔ tē píi, ásu soo, <sup>20</sup> a gàsɪade pó de tē ũoɔ bàasi. <sup>21</sup> Asu pó pó gà ní azɪao soo.\* A kpa bòmɔ pó kú á uawa aà so ge à yía buipãlewa. Apɪɔ, Dii á Lua gbé pó an kua adoaɔn á ũ. Ásuli blene nòò kuu ní a da yó'ioo.†

### *Pó kwide yádileα*

<sup>22</sup> Aliɔ á bua pówena kwide kpa wē ní wēo.† <sup>23</sup> Ali ble Dii á Lua aε gu pó a se àli a sísiu, á pówena ní á vεεo ní á nísio ní á pɔtuo nesana sēiaɔ, ké à e àò Dii á Lua vía ví gɔɔpii yái. <sup>24</sup> Tó gu pó Dii a sepi asu àò zãε, mé á fō se à geò we píio báaa pó a dàágupi yái, <sup>25</sup> à yía, í gé ní a ñao we. <sup>26</sup> Ali pó pó á yei lú ní ñapio, zu ge sã ge vεε ge wē ge pó pó á pɔ gbà píi, í ble Dii á Lua aε we à pɔnakεò, apɪɔ ní á bedεɔ píi.

<sup>27</sup> Asu niazɪkpa Levii bui pó kú á wéleuɔzio, asa aa bùsu kpaaleséánɔo. <sup>28</sup> Ali wè àaõde pó kwide kálε á wéleu, <sup>29</sup> á wéle Levii bui pó aa

\* **14:21** Lev 17.12-15, Zin 15.20 † **14:21** Bɔa 23.19, 34.26

† **14:22** Nao 18.21

bùsu kpaaleséánṣṣó ní b̀̀mṣṣó ní netone p̀́ gwana  
v̀́oṣ ní gyaa taasideo aai m̀́o ble aa ká, Dii á Lua i  
báaadaágu z̀́i p̀́o ále ke yá musu píi.

## 15

### *Fiatoane* (Lev 25.1-7)

<sup>1</sup> Wè̀ sopla ní wè̀ soplao àliṣ fiadeṣ kè. <sup>2</sup> Lá áli ke  
a yá musun ke: Gbé́ p̀́o p̀́o sèa a gbé́dee, aà ade kè.  
Asu fiála a gbé́deepi ge a gbé́wao, asa wà fiatoane  
kpáwakè Dii yáie. <sup>3</sup> Nibṣṣ ṣ àli fiálawà, ìli fía p̀́o kú a  
gbé́deewa toè. <sup>4-5</sup> Tó a Dii á Lua yámà, mé ále z̀́ike  
yádilea p̀́o mále oé gbáṣwa ní laaio lé, taaside aliṣ  
kú á guuo, asa Dii á Lua a báaadaágu bùsu p̀́o ále  
kpáwá à gṣ v̀́ipi guue. <sup>6</sup> Dii á Lua a báaadaágu lá  
à a legbè́ewae. Ame á fiadṣ buiṣwa, áṣ fiaseamá ni  
v̀́io. Ame á kiblemá, i ke aame aa kiblewáo.

<sup>7</sup> Tó á gbèe su g̀̀o taaside ũ á guu bùsu p̀́o Dii á Lua  
lé kpáwá wéle guu, ásu á ǹ́se kúkpaè à gí p̀́o sèaièò.  
<sup>8</sup> Ali ṣ pooè, à p̀́o p̀́o kèsáwà sèaè. <sup>9</sup> A laaika! Asu  
làasoo v̀́ai ke à me wè̀ soplade p̀́o wí fiadeṣ kéu kà  
káièò. Tó a biikè ní á gbé́ p̀́o de taaside ũo, mé i p̀́o  
kpawào, tó à wiilè Diiwa á yá musu, a gṣé duuna  
ũe. <sup>10</sup> A kpawà sṣṣṣṣṣ, i ke ní ǹ́sememplao no. Tó á  
kè màa, Dii á Lua a báaada z̀́i p̀́o á keṣu ní yá p̀́o á keṣ  
píi. <sup>11</sup> Taasideṣ láa á bùsuuo.\* A yáí tò mále oé, àli ṣ  
poo á bùsu gbé́ p̀́o aa de wè̀nadeṣ ge taasideo ũṣne.

### *Zṣgbaea yá* (Boa 21.1-11)

---

\* 15:11 Zaa 12.8

12 Tó wà á Èbelu dee g̃ε ge n̄ε ȳlawá, àli z̄obleé w̄è sooloe, a w̄è soplade guu à aà b̄o z̄okeu, i g̃o az̄iaε. 13 Tó áλε aà gbaε s̄o, ásu à aà gbaε ɔ̄giio. 14 A aà gba á kpàsa p̄óó n̄ á d̄o p̄óó n̄ á v̄εε p̄ó á f̄εo. Lá Dii á Lua báaadàágu, à kpawà màa s̄o. 15 Lá a z̄oblè Egipi, ɔ̄ Dii á Lua á bó, à to a yá d̄oágu. Bee yáí ma yáε bee d̄ileíε gb̄a.

16 Tó á z̄oε òé á k̄éwáo, ké a yeázi n̄ á bedeo, àle namama á k̄i yáí, 17 à ka sé, í aà swá f̄ò kp̄eεε gbawa, i g̃o á z̄o ũ ḡoɔpii. A yá doūpi ke n̄ z̄oɔeo lo. 18 Asu to z̄ogbaεa yápi k̄éé z̄í'ũo, asa z̄í p̄ó a k̄éé e w̄è soolo ài de gb̄ewina p̄óa leε pla. A aà gbaε, i g̃o az̄iaε, Dii á Lua i báaada z̄í p̄ó á keɔu pii.

### *P̄otuo nesana séiaɔ*

19 A á p̄otuo nesana séiaɔ dile Dii á Lua p̄ó ũ. Asuli z̄ike n̄ a z̄u nesana séiaoo. Asuli á s̄a nesana séia k̄ak̄εleo. 20 W̄ε n̄ w̄eo àli só n̄ á bedeo Dii á Lua aε gu p̄ó a seu. 21 Tó p̄otuo népiɔ kee s̄a v̄i, εε ge v̄ia ge s̄a v̄ai p̄ále a v̄in lò, ásu sa'òo Dii á Luawao. 22 Ali só bε, gb̄é p̄ó aa gb̄áleo n̄ gb̄é p̄ó aa gb̄áleoɔ píi, lá i tue ge bana sowa. 23 Asu só n̄ a auoo. Ali a k̄olokpa a au b̄ole k̄óle ɔ̄ole lán íwa.

## 16

### *Dikp̄eoyá*

*(B̄oá 12.1-20, Lev 23.15-21)*

1 Tó m̄o p̄ó w̄i me Abibu b̄ò, àli Ḡeamusu dikp̄eke Dii á Luaε, asa m̄opi guu ɔ̄ à b̄d̄ánɔ Egipi gw̄aas̄ina. 2 A sa'òo Dii á Luawa n̄ zuo ge s̄a Ḡeamusu sa'ob̄o ũ gu p̄ó Dii a seu a t̄o iɔ kuwàu. 3 Asu p̄εε soòo. Aliɔ k̄aa so e ḡoɔ soplá w̄ena bl̄e ũ, asa a b̄ole Egipi n̄ w̄áaoε, á

bɔa Egipi yá iɔ dɔágu gɔɔpii. <sup>4</sup> Pɛɛsɛ'ɛsɛ su àɔ ku guei á bùsuuo e gɔɔ soplapi gɛ pað. Sa pɔ á o dikpɛgɔɔ sɛ́ia oosi, ásu a nɔ̀ kɪni to gu dɔwàò. <sup>5</sup> A Gɛamusu sa'oa zé vɪ bùsu pɔ Dii á Lua lé kpáwá wé́ɛe guuo, <sup>6</sup> sema gu pɔ a sɛ a tɔ iɔ kuwà bàasio. Wekli áli Gɛamusu sa'ou oosiele á bɔ́ɛa Egipi dikpɛgɔɔ. <sup>7</sup> Ali sa'onɔ̀ fùuke, í só gu pɔ Dii á Lua a sɛu. Tó gu dè, í tá bɛ. <sup>8</sup> Aliɔ kàa so e gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade zɪ́ í káaa Dii á Luaɛ. Asuli zɪe ke zɪbeezɪo.

<sup>9</sup> Za gɔɔ pɔ a na pɔkɛkɛawa, áliɔ á̄sɔa nao, a soplade <sup>10</sup> í gbasa Páteko dikpɛkɛ Dii á Luaɛ. Lá à báadaágu léu, áli gbadaè màa. <sup>11</sup> Ali pɔnake Dii á Luaɛ gu pɔ a sɛ a tɔ iɔ kuwà, ápiɔ ń á nɛgɔɛ ń á nɛnɔɛ ń á zɔgɔɛnaɔ ń á zɔnɔɛnaɔ ń Levii bui pɔ kú á wé́ɛuɔ ń bɔ̀mɔɔ ń tone pɔ gwana vɪo ń gyaa taaside pɔ kú á guuo. <sup>12</sup> A tó á zɔblea Egipi yá àɔ dɔágu, í zɪke ikoyápiɔwa ń laaio.

<sup>13</sup> Pɔgbɛa ń vɛɛbɛ'ifɛao gbɛa áli Lákpɛɔa dikpɛkɛ e gɔɔ soplá. <sup>14</sup> Ali pɔnake dikpɛpi guu, ápiɔ ń á nɛgɔɛ ń á nɛnɔɛ ń á zɔgɔɛnaɔ ń á zɔnɔɛnaɔ ń Levii bui ń bɔ̀mɔɔ ń nɛtonɛ ń gyaa pɔ kú á wé́ɛuɔ. <sup>15</sup> Aliɔ dikpɛpi ke Dii á Luaɛ e gɔɔ soplá, gu pɔ a sɛu, asa Dii á Lua a báadaágu ń á buapɔ́ ń zɪ́ pɔ á keɔ píi, á pɔna i ke zài.

<sup>16</sup> Wɛ́ ń wɛ̀o gɛn áaɔ́ á gɔɛo lí gé nɪzia ɔbi Dii á Luaɛ gu pɔ a sɛu, Kàaso dikpɛ zɪ́ ń Páteko dikpɛ zɪ́o ń Lákpɛɔa dikpɛ zɪ́o. Gbɛe su azia ɔb Diie ɔgiio. <sup>17</sup> Baade lí gé ń gbao báaa pɔ Dii á Lua dàaágu léu.

### *Yágɔ́gɔ́a*

<sup>18</sup> A yákpalekɛnaɔ ń gbãadeɔ dileɔdile á bui ń buio guu wé́ɛe pɔ Dii á Lua lé kpáwáɔ guu píi. Aali



yákpaleke ní gbéṣo a zéwa. <sup>19</sup> Asuli yágṣgṣ koleao. Asuli gbagusaesio, asa gbagusae ì ṣṣṣṣṣ ṽlākūe, mé ì gbēmaaṣ yá fuangba. <sup>20</sup> Aliṣ te yázedei, í e àṣ ku, í gṣ bùsu pṣ Dii á Lua lé kpáwápi ví. <sup>21</sup> Asuli Asetaati lí péle sa'okli pṣ á bo Dii á Lua pṣ ũ saeo. <sup>22</sup> Asuli gbepere we táa ũo, asa Dii á Lua zauē.

## 17

<sup>1</sup> Asuli sa'o Dii á Luawa ní zu ge sã vāi ge a sãadeo, asa Dii á Lua ye yá bee taa giyāio. <sup>2</sup> Tó gbēe ku wéle pṣ Dii á Lua lé kpáwáṣ guu, gṣe ge nṣe, mé àle yá pṣ Dii á Lua yeio ke, àle Dii bàakuaáṣ yá gboo, <sup>3</sup> àle zṣble dii pāleṣne, àle kúlené ge íatē ge mṣvua ge saanaen nò, lá má òé ásu keowa, <sup>4</sup> tó á mà màa, à yápi gbēagbēa maamaa. Tó wà yābēepi kè á guu síanae, mé a sea vīo, <sup>5</sup> à gṣe ge nṣe pṣ yāvāipi kè se bṣaàṣ bílibṣeu, í aà pápa ní gbēo à de.\* <sup>6</sup> Tó seeladeṣ ku gbēṣn pla ge àaṣ,† à gbépi de. Asuli gbēde gbé mēndo seeladeke yá musuo. <sup>7</sup> Seeladeṣ mé aa dṣaa aà pá, gbépii i gbasa aà pápa, ké vāi e láa á guu yái.‡

<sup>8</sup> Tó wà mò ní gbé káalao á be wéleu, mé yápi kèé zí'ũ, i fṣ á kèkeo, gbēdeṣ ge yágṣgṣa ge gbēke a ían nò, à géínṣ gu pṣ Dii á Lua a seu. <sup>9</sup> I géínṣ sa'ona Levii buiṣ kíi ní gbé pṣ de yákpalekena ũ gṣṣ beeo. A yápi gbēagbēamá, aai oé lá wa yápi gṣgṣ. <sup>10</sup> A ke lá aa oé gu pṣ Dii a seuwa. A laaika! A ke lá aa daéwa pii. <sup>11</sup> A zíkē ikoyā pṣ aa dàéwa ní lá aa yákpale

\* **17:5** Bṣa 22.19 † **17:6** Mat 18.16, 2Kln 13.1, 1Tim 5.19, Ebe 10.28 ‡ **17:7** 1Kln 5.13

mìdeò. Asuli p̄aale ɔplaai ge zεεio. <sup>12</sup>Tó gbé kàamai ví, mé i yákpalekena ge sa'ona p̄ó lé zíkε Dii á Luaε yāmao, à gbépi de à v̄ai b̄o á guu. <sup>13</sup>Tó Isailio mà píi, v̄ia a ní kú, aa d̄óéńno bo.

### *Kia yá*

<sup>14</sup>Tó a gē bùsu p̄ó Dii á Lua lé kpáwá guu, á s̄i a z̄óleu, á me wà gbé dile wá kía ũ, lá bui p̄ó liaawázio kèwa. § <sup>15</sup>A gbé p̄ó Dii á Lua a se á guu dile á kía ũ. Asuli buip̄ale dile a ũo. <sup>16</sup>Kíapi suli s̄ó k̄āaaazi dasio. Asu to gbéó gé s̄ó dasi wεεlei Egiptio, \* asa Dii òé à mè, ásu εa gé we boε. <sup>17</sup>Asu n̄ose dasio, † ké an yá su aà s̄o bleo yáí. Asu ánuusu ní v̄uao k̄āaaazi z̄óz̄óo. ‡ <sup>18</sup>Tó à kpalablè, aà ikoyā p̄ó na sa'ona Levii buio ɔz̄ie bee kē láu az̄ia p̄ó ũ, <sup>19</sup>io k̄ūa, io a kyoke e a wēni léu, ké à e v̄iakεa Dii á Luaε dada, io aà ikoyāε beeo k̄ūa píi, i aà ɔtond̄ok̄i gwa. <sup>20</sup>Asu az̄ia se les̄i de a gbéola à p̄aale ikoyāε ɔplaai ge zεεio, ké aapi ní a buio e gēgē Isaili kpalau yáí.

## 18

### *Sa'onaó ní Levii buio baa*

<sup>1</sup>Sa'onaó ní Levii buio píi su bùsu kpaalese lán Isaili k̄iniowao. Sa p̄ó w̄i o Diiwa wà a p̄ó nísi kátεu à tékū p̄ó k̄inio ní p̄ó p̄ó w̄i aà gbao io de ní p̄oblea ũ. <sup>2</sup>Aa bùsu kpaalese ní ní gbéóo. Dii mé ní baa ũ lá a ònéwa. \* <sup>3</sup>Tó gbé lé sáaukpa sa'o ní zuo ge s̄a ge ble, aàli a ɔ do ní a gεε'uo ní a basaaio kpa sa'onaowa ní p̄ó ũ. <sup>4</sup>A á p̄ówen káau ní á v̄εε káauo ní á nísi káauo ní

§ 17:14 1Sam 8.5 \* 17:16 1Kia 10.28 † 17:17 1Kia 11.1-8

‡ 17:17 1Kia 10.14-22 \* 18:2 Nao 18.20

sākā pó á kèèε séíao kpámá, <sup>5</sup> asa ampio Dii á Lua ní sé á buio guu, aao sa'ozí ke ní a tóo gɔɔpii, ampio ní ní buio.

<sup>6</sup> Tó Levii bui b̀ Isaili wéle pó a kuu, ké àle gu pó Dii a seu nide yáí, mé à gè z̀le we, <sup>7</sup> ali sa'ozí ke ní Dii a Lua tóo, lá a gbé Levii bui pó lé zíkε Diiε weɔwae. <sup>8</sup> Ali a baa ble lánwae, pó pó aà mae bεdeɔ lí kpásàε bàasi.

### *Luayādsaisi yābēεkeε*

<sup>9</sup> Tó a gē b̀usu pó Dii á Lua lé kpáwá guu, ásu bui pó kú weɔ yābēεkeε dadao. <sup>10</sup> A gbēε su sa pó wí a pó káteu à tékū o ní a neɔε ge nɔεoo. M̀sokεna ge gbēkɔlekεna ge weεlekεna ge pɔdamade† su ào kú á guuo <sup>11</sup> ge εεbēεde ge welεnde ge táade ge g̀sisina. <sup>12</sup> Asa yābeetaakεnaɔ b̀εε Diiεε. Yābēε beeɔ keε yáí ̄ Dii á Lua lé buipio yáíε. <sup>13</sup> Aɔ ku tàesai Dii á Luaε.‡

### *Anabi z̄εε a m̀s*

<sup>14</sup> Bui pó ále ní b̀usu símápio, aai táadeɔ ní m̀sokεnaɔ yāma, āma ápio, Dii á Lua i weiéoo. <sup>15</sup> Dii á Lua a á bui gbēε se ānabi ũ lamawa. Aa yá ̄ áli ma. § <sup>16</sup> Yá pó á gbèa Dii á Luawa gɔɔ pó a k̄ kàaa Olebun we. A m̀ε Dii á Lua su yā'óé lo, á ye té z̄ɔpi gwaaio, ké ásu gao yáí.\* <sup>17</sup> Dii òmεε à m̀ε á yá pó á òpi maa. <sup>18</sup> A m̀ε á tó á gbēε ḡ ānabi ũ lamawa, i a yá sóso kaε aà léu, ānabipi i yá pó Dii dàepi oé píi. <sup>19</sup> Tó gbé i swáse Dii yá pó ānabipi a o ní aà tóio, Dii a yápi la adewae.† <sup>20</sup> Tó gbé kàamai v̄i, mé à yá pó Dii i daeo ò ní aà tóo, ge à yā'ò ní dii pále tóo, wáli

† 18:10 Bɔa 22.17 ‡ 18:13 Mat 5.48 § 18:15 Zln 7.37 \* 18:16

Bɔa 20.19 † 18:19 Zln 3.22-23

ānabi bee taa de. <sup>21</sup> A gí làasookēi à me: Kpelewa wá e yá pó i bɔ Dii kíio d̄si? <sup>22</sup> Tó gbé yá'ò ní Dii tóo, mé yápi i keo ge i gbesuo, yá pó Dii i oon we. Gbépi kàamai mé tò à yápi ò. Asu viakεεo.

## 19

### *Misiwēleɔ*

*(Nao 35.9-28, Yoz 20.1-9)*

<sup>1</sup> Tó Dii á Lua bui pó ále ní b̄usu kpáwáɔ m̄ideé, mé a ní b̄usupi s̄i, a z̄ile ní w̄éleɔ ní kpéɔ guu, <sup>2-3</sup> à b̄usu pó Dii á Lua lé kpáwápi kpaalè leε àaɔ, í w̄éle m̄èn àaɔ dile dodo b̄usupiɔ guo, í zεbɔ pépe w̄élepiɔwa, ké gbēdena lí e bàale ta we. <sup>4</sup> Tó kai mé m̄ò, ɔ gbé a gbédee d̄è, mé íie ku aapi ní gbé pó a d̄eo z̄anguo za zio, lá ali ken ke. Aali bàale ta w̄élepiɔ dou azia misia yái.

<sup>5</sup> Tó gbé su gè liz̄si líkpeu ní a gbédeeo, mé à m̄o s̄è, àle m̄ó lí léi, tó a w̄ét̄e w̄ò gè aà gbēdopi pà à gà, gbé pó yá bee taa aà lè, aali bàale ta w̄élepiɔ dou azia misia yái. <sup>6</sup> Tó i w̄éle dile m̄aao, dae pó a t̄osiwà a péle gbēdenapizi ní p̄of̄eoe, i aà de, ké w̄éle pó wa dile kè z̄à yái. I ka wà aà de s̄o, asa a íik̄ua ní gbé pó á d̄eo no. <sup>7</sup> Bee yái má òé à w̄éle m̄èn àaɔ dile. <sup>8-9</sup> Tó ále z̄ike yá pó m̄ále dileé gbāe beeɔwa, mé á k̄ua píi, tó á ye Dii á Luazi, mé á be aà z̄éu ḡoɔpii, a tó á b̄usu z̄oɔk̄ū, lá à a legb̄è á dezi káauɔnewae. Tó à b̄usupi kpáwá píi, à ea w̄éle dile m̄èn àaɔ lɔ, à káfi àaɔ pó á dile káau guu, <sup>10</sup> ké wasu t̄aesaide de, aà gaa yá i wí á musu b̄usu pó Dii á Lua lé kpáwá àɔ v̄ipi guuo yái. <sup>11</sup> Tó gbé íisè ní a gbédeeo, mé àle aà kpakpa e



vía á kũo. Asu to gili gěáguo. Asu to iwāa ká á pɔao.  
 4 Dii á Lua mé lé gěáno lélei á wèlɛɔwae, a to à zible.

5 Gbēzɔɔ i o gbě́ɔne aa me: A déme kpé dafu dò, mé i iu yāao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga zɪlau, gbēpāle iɔ iuo yái. 6 A déme vɛebu vɪ, i a mɔaokɛ yāao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga zɪlau, gbēpāle iɔ a mɔaokɛo yái. 7 A déme nɔkpama vɪ, i sɛ yāao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga zɪlau, gbēpāle sɛo yái. 8 Gbēzɔɔpɪo i ea yákāfi gbě́ɔne aa me: A déme vía vɪ sɔ kɛ̀aàgui? Ade ea ta a be, ké aà gbě́o kúsu su kwe laaàwao yái. 9 Tó gbēzɔɔ yā'òné aa làa, aali zígɔ dɔaanaɔ dile aa dɔaa gbě́ɔne.

10 Tó a ge lélei wélewa, àli o wélepideɔne gɪa aa nízia kpáwá zikasai. 11 Tó aa wèi, mé aa n wéle gba wéé, wélepideɔ i gɔ á zɪgbāakenaɔ ũ, aaiɔ zɔbleé. 12 Tó aai á yāma sɔo, mé aa fɛlewá n zɪoɛ, à n káka n wélepiu. 13 Tó Dii á Lua wélepi nàé á ɔzi, à a gɔɛo dɛdɛ n fɛndao píi. 14 Nɔɛo n nɛo n pɔtuoo n wélepi pɔɔ sɔ, à séle ázia pɔ ũ píi. Ali á wèlɛɔ pɔ pɔ Dii á Lua kpàwáɔ mɔaokɛ. 15 Maa á ke n wéle pɔ zàáno maamaaɔ, i ke bui pɔ kú káie beɔ wéleɔ no. 16 Bui pɔ Dii á Lua lé n bùsu kpáwápiɔ wéleɔ sɔ, ásu pɔe to a guu b́éɛo, baa gbēnazina. 17 A Itio n Amɔleɔ n Kanaaɔ n Pelizɔ n Iviɔ n Yebusiɔ midɛ míomɔ, lá Dii á Lua díléwa, 18 ké aasu yāb́ɛe pɔ aai zɔbleo n diɔne daé, í duunake Dii á Luaɛo yái.

19 Tó a koezò wéleɛi gɔɔpla, ále zikańno ké à wélepi si yái, ásu mɔo tɔ lí pɔ wɪ a be bleɔwao. Aliɔ lípiɔ be ble, ásu zɔo. Líɔne, i ke gbēnazina pɔ a mɔmá zɪuo

no. <sup>20</sup> N beeo á f̄s lí p̄ó á d̄s wili a be bleōo z̄ōz̄ō, ké à e gbà les̄í daò e w̄élede p̄ó aale z̄ikaán̄o ge fuò.

## 21

### *Gbēdeā gusaē yá*

<sup>1</sup> Tó wà b̄ò gēwa bùsu p̄ó Dii á Lua lé kpáwápiu, mé wa aà d̄ena d̄so, <sup>2</sup> á gbēz̄ōō ní á yákpalekenāo gé w̄éle p̄ó kú weo gwagwa, lá a z̄à de ní gēpio. <sup>3</sup> W̄éle p̄ó aa è a k̄ai ní gēpio, w̄élepi gbēz̄ōō zununu p̄ó wi zuudaè à z̄ikè yāao se <sup>4</sup> gēò swa p̄ó a í lí bao mé wi gupi k̄asakē wà p̄ot̄ò we yāao sae. Wek̄ii aa zupi waa fiu aa de. <sup>5</sup> Sa'ona Levii buiò i s̄ō k̄ai sa, asa Dii á Lua ní sé a gbàgbanāo ūe, aa samaa'óé ní a t̄oē. Tó yākele f̄èle ge t̄ó wà gbēe k̄è'ia, aame aaliò yá bee kek̄ea zé v̄i. <sup>6</sup> W̄éle p̄ó k̄ai ní gēo gbēz̄ōōpiò ní o p̄ipi zu p̄ó wà a waa f̄i swa saepi musu, <sup>7</sup> aai mē: Wáme wa gbépi d̄èò, wi wesieo. <sup>8</sup> Dii, s̄uuk̄e ní n gbé Isaili p̄ó n ní b̄oò. Nsu to tàesaide dea yá wí n gbé Isailiò musuo. Màa aa láka gbépi deaa, <sup>9</sup> í b̄o tàesaide dea yáú, asa a yá p̄ó maa Diie k̄è.

### *Z̄ìz̄o n̄e seā n̄o ū*

<sup>10</sup> Tó a gē á w̄éleōwa z̄iu, mé Dii á Lua ní náé á ozi, a ní k̄ūkū z̄ìz̄o ū, <sup>11</sup> tó á gbēe n̄o è ní guu, aà kákaa k̄èè maa, mé a yeaàzi, ali aà se n̄o ū, <sup>12</sup> i aà dile a be, n̄oepi i a mi bo, i a ōk̄o z̄ōz̄ō, <sup>13</sup> i a z̄ōkezwāa polo k̄ólē. N̄oepi iò ku ḡōpi be, i a de ní a dao gaa ōōo m̄o do. A gbea ḡōpi i onawà à aà se n̄o ū sa. <sup>14</sup> Tó n̄oepi i kaaàguo, aà aà gbæ i ḡō az̄iæ. Asu à aà yíao. Asu à aà dile z̄o ūo, asa à aà d̄s n̄e ū k̄ò.

### *Yoak̄eē*

<sup>15</sup> Tó gõee nɔ vī pla, mé a ye adozi de adoa, tó aa negõeo ìaàno mípla mípii, tó nɔ pɔ a yeio mé ne ìaàno káau, <sup>16</sup> gõpi su yoake di nɔ pɔ a yei née nɔ pɔ a yeio yoa gbeyu túbi kpaalea yáio. <sup>17</sup> Sema aà yoake dõ a nɔ pɔ a yeio née, i aà baa kpawà lee pla a pɔo kpaalea guu, asa népi mé aà gõsakene sèia ũ, òme yoakeze vī.

### *Negõee swágbaa*

<sup>18</sup> Tó gõee negõee swágbãa sòlede vī, mé ìli a de ní a dao yāmao, baa ké aai aà swágagae, <sup>19</sup> aà de ní aà dao aai aà kũ wà geaàno gbẽzɔɔ kũ wéle bɔleu, <sup>20</sup> aai oné: Wá née beeá swágbãadee, mé a sòle vī. Ili swáse wá yáio. Lé'udee mé wẽmin sae. <sup>21</sup> Wéle gõeo i aà pápa ní gbeyo mípii wà aà de, ké vāi e láa á guu yái. Isailio i yápi ma mípii, vīa i ní kũ.

<sup>22</sup> Tó gbẽe duunakè, à kà wà aà de, mé a aà dè, a aà ge lòo líwa, <sup>23</sup> ásu to gusi à aà ge le líwao. A aà vī zibeezi, asa gbé pɔ wa lòo líwa á gbé pɔ Lua láaikèwàe.\* Ásu to bùsu pɔ Dii á Lua lé kpáwá gbãle màao.

## 22

### *Gbẽpale pɔo yá*

<sup>1</sup> Tó n bɔ n gbédee zu ge aà sãwa à vùaa, r̄su pɔpi to weo. Kũ suoè. <sup>2</sup> Tó n gbédeepi be ku kãio, ge tó ní aà d̄soe, pɔpi dile n be e aà m̄o welei, ní gbasa ñ kpawà. <sup>3</sup> M̄aa r̄yõ ke ní aà z̄aa ñnao ge aà zwãa ge pɔ pɔ sù vùaa ní gbédeewan nò, mé n bɔwà. Nsuli tó weo.

---

\* **21:23** Gal 3.13



<sup>4</sup> Tó n n gbédee zàa'ina ge aà zu è, à lèlèwà zéu, rísu dɔaàzio, n̄ aà fɛlɛaàno.\*

### *Ikoyà pale*

<sup>5</sup> Nɔɛɛ suli gɔɛ pɔkasa dao, mé gɔɛɛ suli nɔɛ pɔkasa dao, asa Dii á Lua ye yápikena gíyáio. <sup>6</sup> Tó n̄ bɛ zéu, mé n̄ b̄a sakpɛ è lí musu ge z̄íɛ, a né v̄i kau ge gbe, mé an da kúr̄ila, rísu b̄api kú n̄ a néo píi s̄anu. <sup>7</sup> To b̄api ḡzɛa, ní aà néo s̄ɛɛ, ké n̄ kua e à na, ní w̄eni kɛ.

<sup>8</sup> Tó n̄ kpé dafu d̄ò, ḡibo a musu yɔɔno n̄ liai, ké gb̄ɛ su b̄aɛ a musu, aà gaa yá i wí n̄ musuo yáí.

### *Pɔbui yáalea*

<sup>9</sup> Asuli pɔp̄ale bui ba á v̄ɛebu. Tó a gi, á v̄ɛebu n̄ p̄wenapio a ḡɔɛ t̄ɛ ũɛ. <sup>10</sup> Asuli zu nakɔwa n̄ zàa'inao à sapa'ino. <sup>11</sup> Asuli pɔkasa p̄o wa t̄a n̄ s̄ak̄ao n̄ buao yáalea dao.† <sup>12</sup> Ali tufada á pɔkasao léi.‡

### *Widaa nɔɛwa yá*

<sup>13</sup> Tó gɔɛ nɔsè mé à w̄ulèò, ò à gbàsa yeio, <sup>14</sup> tó à yá dasi d̄òwà, à aà tó òòkpà à mè: Ma nɔɛɛ bee s̄è, ké ma wulɛaàno, mi aà ɔ eo, <sup>15</sup> nɔɛpi de n̄ aà dao aa ge gb̄ɛz̄ɔɔ le w̄éɛ b̄ɔɛu n̄ n̄ né ɔ'ea seelao. <sup>16</sup> Nɔ mae i o gb̄ɛz̄ɔɔnɛ a mɛ: Ma a né kpà gɔɛɛ beewae. Ké a s̄è, ò a yei ɔo. <sup>17</sup> ɔ à yá dasi d̄ò ma népiwa à mè, i aà ɔ eo. Ma né ɔ'ea seelan kɛ. Nɔ de n̄ aà dao i aà daa zw̄au zw̄aa audepi poo w̄éɛ gb̄ɛz̄ɔɔ aɛ. <sup>18</sup> W̄éɛ gb̄ɛz̄ɔɔ i ḡopi kú, aai aà wɛt̄a, <sup>19</sup> aai ánuusu ɔwat̄ɛ bas̄o siwà, aai kpa n̄opi maewa, ké à Isaili nenɔɛ léso tó òòkpà

\* **22:4** B̄oa 23.4-5 † **22:11** Lev 19.19 ‡ **22:12** Nao 15.37-41

yáí. Gõpi iò nɔpi kũa a bε. A nɔpi yaa zé v̄io e à gε gað.

<sup>20</sup> Tó yápiá síanaε, mé wi nɔpi ɔ'ea seela eo, <sup>21</sup> wà nɔpi se gεð aà mae kpé kpeεε, wéle gõεo i aà pápa ní gbεo wà aà δε, asa à wíyā kè Isaili bùsuu, à káaluakà a mae uaε, vāi i lāa á guu.

<sup>22</sup> Tó wà gõε kũ ní nɔzãeo, wàli ní δε nípla nípii, nɔepi ní gõε pó wùleaànɔpio, vāi i lāa á Isaili guu.

<sup>23</sup> Tó wà gõ kè wéndia lésoε, mé gõεε kpàaũaànɔ wéle guu, à wùleaànɔ, <sup>24</sup> àli géínɔ wéle bɔleu an pla nípii, í ní pápa ní gbεo à ní δε. Wa wéndiapi δε, ké wéle guuε, mé à gí wiidɔiwà yáí. Gõpi s̄o, ké à kùsi a gbédee nɔwa yáí. Màa áli ke, vāi i lāa á guu.

<sup>25</sup> Tó s̄eu ɔ gõε kpàaũ ní wéndia léso pó wà gõ kèèò, à kùsiwà à wùleaànɔ, gõepi a ga adoε. <sup>26</sup> Asu yāe ke wéndiapiεo, asa i yá pó kà wà aà δε keo. Yā doūpie ní gbé pó gbédèò, <sup>27</sup> asa à b̄ò wéndia gõdepiwa s̄euε. Baa ké nɔepi wiidòwà, gbēε ku we à aà suabao.

<sup>28</sup> Tó gõε kpàaũ ní wéndia léso gõsaideo, mé à kùsiwà à wùleaànɔ, tó wà b̄òmá, <sup>29</sup> gõepi a ánuusu ɔwatē blakwi kpa aà maewaε, i aà se nɔ ũ, ké à kùsiwà yáí. § A nɔepi yaa zé v̄io e à gε gað.

## 23

<sup>1</sup> Gbēε su a mae nɔ se à gē a mae gēk̄iio.\*

*Gbé pó zεv̄i aà gē Isaili k̄ɔk̄āaa guuo*

<sup>2</sup> Gbé pó a le wia ge a ḡεkekeɔ z̄ɔεa zεv̄i à gē Dii gbé̄ɔ k̄ɔk̄āaa guuo. <sup>3</sup> Naaεε zεv̄i aà gē Dii gbé̄ɔ

§ 22:29 B̄oa 22.15-16 \* 23:1 Lev 18.8, 20.11

kōkāaa guuo, baa bui pó népi a ke e an buiwa. <sup>4</sup>Amóniò ní Mòabuò zeví aa gē Dii gbéò kōkāaa guuo, baa an buiò e an buiwa.† <sup>5</sup>Asa gòò pó á be zéu á bóa Egipi gbéa, aai mò á yàaekéi ní pēsoo, aai í kpáwá á mío. Aa fiabò Bèòò né Balaau, Petoo pó kú Mesopotami bùsu gbéé aà láaiziwáe,‡ <sup>6</sup>kási Dii á Lua i we Balaau yāmào, ã à saváipi líle samaa ũ, ké a yeázi yáí.§ <sup>7</sup>E à ge àò kuo, ásu buipiò aafia ge an bóa maa wéleò. <sup>8</sup>Asu Edóũò bòlòboo, asa á daeòne. Asu Egipiò bòlòboo, asa á kú an bùsuu bòmòò ũ yāae. <sup>9</sup>Sea za ní síwenaòwa aame aali e gē Dii gbéò kōkāaa guu.

### *Kua zílau gbàlesai*

<sup>10</sup>Tó a ge á wèleòwa zíu, mé á kú bòou, à laaika gbàleai. <sup>11</sup>Tó á gbèe azía è gwāasína, à gbàlèn we. Ade bò bòou, iò ku we. Asu gē bòouo. <sup>12</sup>Tó oosi kè, aà zu'ò, i su bòou íatē gēa kpéu gbéa. <sup>13</sup>A gu pó áli gé bíikpekèui dile bòo kpe. <sup>14</sup>Aliò eyòò kūa á gōkebòò guu. Tó a ge bíikpekèi, àli eyò, tó a bíikpekè á làa, íli bùsukaa. <sup>15</sup>Asa Dii á Lua Ìò be á bòou, àò á d'óae, i á wèleò naé á zí. Sema á bòòò ku gbàlesai, ké Dii su gbási eu, i bò á kpeo yáí.

### *Ikoyāe*

<sup>16</sup>Tó zòe bàalè a diie, à mò azía kpàwá, ásu à aà kpa a diiwao. <sup>17</sup>A to aàò kúánò gu pó a yeiu, á wéle pó kèè maau. Asu à aà wetaò.

† 23:4 Nèe 13.1-2 ‡ 23:5 Nao 22.1-6 § 23:6 Nao 23.7-24.9

18 Isaili nɔɛe ge gɔ̃ɛe su gɔ̃ táakpe káaluá ũo.\*  
 19 Asu mɔ̃ Dii á Lua kpéu n̄ káaluaka'ɔ̃ao à légbá dɔ̃owào, asa Dii á Lua ye káaluá g̃iyáio.

20 Tó a pɔ̃e sɛ̃a á gbédeee, ɔ̃a ge ble ge pɔ̃pálen nò, ásu a idiaèò. 21 A a idia bui z̃iloɛ, áma ásu dia á gbédeeeo, Dii á Lua i báaadaé á z̃i píiu bùsu pó ále gé síipi guu.†

22 Tó a lekè Dii á Luawa, ásu to a fiaboa gɔ̃ɔ̃ gágao, asa Dii a á lá a yáí, í gɔ̃ duundeɔ̃ ũe.‡ 23 Tó i lekewào, á gɔ̃ duundeɔ̃ ũo. 24 Yá pó bò á léu, àli z̃ikewà n̄ laaio, asa a lekè Dii á Luawa n̄ pɔ̃eãoɛ.

25 Tó a gɛ̃ á gbédee ṽɛɛbuu, à ṽɛɛbe ble we lá á yeiwa à ká, áma ásu bobo ka gbíu à suòo. 26 Tó a gɛ̃ á gbédee pówembuu, à a sáõ we n̄ ɔ̃o, áma ásu kɔ̃ma ká á gbédee pówenai à k̃eò.

## 24

### *Gia nɔ̃zi yá*

1 Tó gɔ̃ɛe nɔ̃sè, mé nɔ̃pi yá i kaaàguo, ké a è a d̃ɛɛ'li ví yáí, mé à gínzila\* kè kpàwà à aà yàò, 2 tó nɔ̃epi bò aà be, à gè z̃a p̃ále kè, 3 mé gɔ̃ plaadepi yeaàzio, tó à gínzila kè à kpàwà à aà yàò s̃ɔ̃, ge gɔ̃ plaade pó aà sèpi gàn lò, 4 gɔ̃ pó aà yà s̃éia zé ví à aà se nɔ̃ ũ lo, asa à d̃àaa à aà ò̃okpàe. Dii ye yá bee g̃iyáio. Asu bùsu pó Dii á Lua lé kpáwá á pó ũ ò̃okpao.

### *Ikoyáeɔ̃*

\* 23:18 Lev 19.29 † 23:21 Bɔ̃a 22.24, Lev 25.36-37, Iko 15.7-11

‡ 23:22 Nao 30.1-16, Mat 5.33 \* 24:1 Mat 5.31, Maa 10.4

5 Tó gbé nòsè dafu, asu gé zílauo, mé wasu zídaè záo. Wa aà ké, iò ku be wè do, ké aà nò pò a sèpi pò e àò na.

6 Wasu gbèe wísilògbè tòomasio, baa a né, asa aà wèni tòomasian we.

7 Tó gbé a Isaili dee sè kpáí, à aà kè zò ù ge à aà yían nò, sema à kpáipi de, vāi i láa á guu.†

8 A láai ka kusui, í laaidò a yá pò sa'ona Levii buio òéwa maamaa. Lá má dílenéwa, àò kūa màa.‡ 9 A to yá pò Dii á Lua kè Miliaūe zéu á bóa Egipi gbèa dóbágu.§

10 Tó n pò sèa n gbédeee, nsu gè aà kpéu n aà zwāa sí tòoma ũo. 11 Ze n aà dā bàasi, i bōne ní n zwāapio bàasi we. 12 Tó taasidee, nsu n̄yō kūa e n ge taò kpéuo. 13 Ge n kpawà e íatē àò gé gēi kpéu, i e i ní a zwāapio. A fòkpama, yá pò ní kèpi i ke Dii á Luae na.\*

14 Asu á gbèwina pò de taaside wènade ũ wetāo, á gbé Isaili ge bòmò pò kú á būsú wéleun nò. 15 Aliò aà fiaboè lá gu lé dò e íatē àò gé gēi kpéu, asa taasidee, mé aà wé dò a òai. Tó màa no, a wiile Diiwae, í gō tàaedèò ũ.†

16 Maeò ga ní néò duuna yáio, mé néò ga ní maeò duuna yáio. Baade a ga azía duuna yáie.‡

17 Asuli yágōgō bòmò ge tone pò gwana víoè òkpèaio. Asuli gyaa gbèando pòkasa tòomasio. 18 Ké a zòblè Egipi, ò Dii á Lua á bóu, à to a yáo dóbágu. Bee yái mále yáe bee diléié àò kūa.§

† 24:7 Bóa 21.16 ‡ 24:8 Lev 13.1-14.54 § 24:9 Nao 12.10

\* 24:13 Bóa 22.26-27 † 24:15 Lev 19.13 ‡ 24:16 2Kia 14.6, 2Lad 25.4, Eze 18.20 § 24:18 Bóa 23.9, Lev 19.33-34, Iko 27.19



lé'ika aà oawa, i me: Maa wàli ke gbé pò gí a gbēdo ua vuié. § 10 Za zibeezi wali o aà uae kyalesai'ua.

11 Tó gbēon plaó lé sòleke, mé an gbé mēdo na m̀ a zá suabai, mé à gbé pò lé sòleke n̄ a záopi kù aà gōekebowa, 12 à n̄epi ɔz̄, ásu à aà wēnagwao.

13 Pógbiayōbo zō n̄ a nénao su ào kaa á b̀o guu pla píio. 14 Zaa zō n̄ a nénao su ào kú á be pla píio.

15 A to pógbiayōbo n̄ á zaa lío maa wásawasa, ké à e gēgē bùsu pò Dii á Lua lé kpáwápiu. 16 Asa Dii á Lua ye gbé pò aai yáfaasai bee taa keo gíyáio.\*

17 A to yá pò Amaleki buio kèé zéu á boa Egipi gbeao d̄águ. † 18 Goo pò a kpasá, á yèe làa, aai víake Luaeo, aa lèlè á gbé buse pò té gbezāowa zéue.

19 Tó Dii á Lua á ibee pò liaaázio n̄é á z̄i, à á gba íampakii bùsu pò àle kpáwá à sipi guu, à Amaleki buipio tó de d̄úniau. A yá su sááguo. ‡

## 26

### *Pó káauo n̄ pò kwidoo kpaá Luawa*

1 Tó a gē bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá á pò ūpi guu, mé á s̄i a z̄leu, 2 àli a buapó káauo d̄á ká gbíu, í gēo gu pò Dii á Lua a se a tó ào kuwàu.\* 3 A ge sa'ona pò kú zibeezi le, í oè à me: Mále o gbã Dii n̄ Luae, ma

ka bùsu pò Dii a legbè wá deziōe à mè á kpáwápiu. 4 Sa'ona i gbí sí á z̄i, i dile Dii á Lua gbagbakii ae, 5 í o Dii á Lua ae à me: Sili gbé bebēnan ma dezi ū.

A tà Egipi à z̄leu n̄ a gbé pò aa dasioo, ñ aa g̀ bui zōo pò aa dasi mé aa gbāao ū. 6 Egipio íadàwá aa

§ 25:9 Lut 4.7-8 \* 25:16 Lev 19.35-36 † 25:17 B̄oa 17.8-14

‡ 25:19 1Sam 15.2-9 \* 26:2 B̄oa 23.19

wétẽamòwẽe, aa wá dá zòbleu pāsípāsí, <sup>7</sup> 5 wa wiilè Dii wá deziò Luawa. Ɔ à wá wiileawapi mà, à wétẽa ní taasio ní gbãa pò wa mòwẽeo è, <sup>8</sup> 5 à wá bóle Egipi ní a gãsa gbãao. A a gãsi pòo à yá pò i to via ní kú kè maamaa ní seelaò ní dabudabuò. <sup>9</sup> Ɔ à mòwano guẽ beeu, à bùsue bee kpàwá, bùsu pò ví ní zó'io diu. <sup>10</sup> Tia kéwa Dii, mále mó ní tòle pò ní kpàa pò káauò. Ali dile Dii á Lua ae, í kúléè. <sup>11</sup> Apio ní Levii buiò ní bòmò pò kú á guuò, á pò lí ke na pòmaa pò Dii á Lua kpàwáò ní á bedewá píi.

<sup>12</sup> Tó a á buapòò kwide bò a wè àaõde guu, á làa píi, àli kpá Levii buiòwa ní bòmòò ní netonèò ní gyaao, aai ble á wéleò guu aa ká. † <sup>13</sup> I o Dii á Luae à me: Ma n asea bònè ma be, má kpà Levii buiòwa ní bòmòò ní netonèò ní gyaao, lá ní òwa píi. Mi pã n yãdileaao, a kee i sãmagu sòo. <sup>14</sup> Mi n asea ble ma taasikèa guuo. Mi n asea bònè ní gbãsiòo. Mi a kee kpa geví yá musuo. Dii ma Lua ma n yãmà, má kè lá ní dìlemèewa. <sup>15</sup> Wékpale za n kúkíiu musu, ní báaada n gbé Isailiògu ní bùsu pò ní kpàwáò, bùsu pò ví ní zó'io diu, lá n a legbè wá deziònewa.

<sup>16</sup> Dii á Lua lé yãdilé gbã, àliò aà òtondòkii gwa, íò aà ikoyãpio kũa ní laaio ní nòsemèndoo ní pòeão. <sup>17</sup> A ò gbã Dii mé á Lua ù, a mè àliò tãa'o aà zéue, íò aà ikoyãò kũa ní aà yãdileaò, íò aà òtondòkii gwa, íò aà yãma. <sup>18</sup> Dii òé gbã áò de a gbé yenzideò ù† lá à a legbèéwaè. A mè àò a yãdileaò kũa, <sup>19</sup> i á sé lesi de bui pò a kèola píi, wi á táasile, wi á tòòò, wi á maabo, íò de Dii á Lua gbé pò an kua nídoò ù, lá à a legbèwa.

† 26:12 Iko 14.28-29 ‡ 26:18 Bɔa 19.5, Iko 4.20, 7.6, Tit 2.14, 1Pie 2.9





15 Láaiṗṓn gbé pọ́ tǎa à ge a kàsa, § a pèle asii guu ũ. Dii ye ɔʒi bee taa gíyǎio. Gbépii i me, āmi!

16 Láaiṗṓn gbé pọ́ a de ge a da kpεbò ũ.\* Gbépii i me, āmi!

17 Láaiṗṓn gbé pọ́ a gbédee kɔɔ se sòò ũ. Gbépii i me, āmi!

18 Láaiṗṓn gbé pọ́ tò vǎa zǎ zéwa ũ. Gbépii i me, āmi!

19 Láaiṗṓn gbé pọ́ yǎkèke bòmɔ ge netone ge gyaaε ɔkpεai ũ. † Gbépii i me, āmi!

20 Láaiṗṓn gbé pọ́ gè a mae gēkdi à wùle ní aà nao ũ. ‡ Gbépii i me, āmi!

21 Láaiṗṓn gbé pọ́ pɔtuɔ dàakpà ũ. § Gbépii i me, āmi!

22 Láaiṗṓn gbé pọ́ wùle ní a dǎeo ũ.\* Gbépii i me, āmi!

23 Láaiṗṓn gbé pọ́ wùle ní a ànsueo ũ. † Gbépii i me, āmi!

24 Láaiṗṓn gbé pọ́ a gbédee dè asii guu ũ. Gbépii i me, āmi!

25 Láaiṗṓn gbé pọ́ tàaesaide dè gbagusaε yái ũ. Gbépii i me, āmi!

26 Láaiṗṓn gbé pọ́ i ze ní ikoyǎε beeɔ àle zíkewào ũ. ‡ Gbépii i me, āmi!

## 28

### *Efaai yá*

(Lev 26.3-13, Iko 7.12-24, 11.13-17)

---

§ 27:15 Bɔa 20.4, 34.17 \* 27:16 Bɔa 20.12 † 27:19 Bɔa 22.21, 23.9 ‡ 27:20 Lev 18.8 § 27:21 Bɔa 22.18, Lev 18.23 \* 27:22 Lev 18.9 † 27:23 Lev 18.17 ‡ 27:26 Gal 3.10

<sup>1</sup> Tó a Dii á Lua yāmà, tó á aà yādilea pó mále daé gbāo kūa, ále zíkewà, Dii á Lua a á káfi de dúnia bui píia. <sup>2</sup> Tó a Dii á Lua yāmà, a báaaε beε daágu píie. <sup>3</sup> A báaadaágu wéle guu, a báaadaágu bua. <sup>4</sup> A báaada á néo ní á buapóo ní á potuoogu, á zuo ní á são ní á bleo píi. <sup>5</sup> A báaada á tao ní á góogu. <sup>6</sup> A báaadaágu á gea guu ní á suo. <sup>7</sup> Dii a to à zible á ibee pó aa feleánowa. Aa dokōwa aa mo léleiwá, aai fáaa ní bao aa tá. <sup>8</sup> Dii a báaada á dōogu ní zī pó á kèo píi. Dii á Lua a báaadaágu bùsu pó àle kpáwá guu. <sup>9</sup> Tó á Dii á Lua yādilea kūa, mé á té aà iai, a á dea a gbé pó an kua rídoao ũ zedō, lá a óewa, <sup>10</sup> dúnia bui píi i dō ké Dii tó kúwá, aai viakéé. <sup>11</sup> Dii a to pó kéé, á néo ní á potuo néo ní á buaneo liála bùsu pó à a legbè á dezi káauone à mè á kpáwá guu. <sup>12</sup> Dii a a àizeε làasi wéé za musu, i to lou maé á bùsuu à bōlei, i báaada zī pó ále keu, í pó sēa bui dasideone. Aε pε sēaamá ni vīo. <sup>13</sup> Dii a to ào de mideo ũe, i ke áo kpeε no. Tó a Dii á Lua yādilea pó mále daé gbāo mà á kūa, ále zíkewà, áo ku musuε, i ke zīle no. <sup>14</sup> Aε yá pó mále daé gbāo kūa. Asu pāale oplaai ge zεeio. Asu te dii pālezi à zōblenéo.

### *Láai yá*

*(Lev 26.14-46)*

<sup>15</sup> Tó i Dii á Lua yāmao, tó i aà otondkii gwao, tó á aà yādilea pó mále daé gbāo kūao, yáε beε mé a á le. <sup>16</sup> A wéleo ní á buao i gō láaipō ũ. <sup>17</sup> A tao ní á góo i gō láaipō ũ. <sup>18</sup> A néo ní á bua pōo ní á zuo ní á são ní á bleo i gō láaipō ũ. <sup>19</sup> I gō láaipō ũ á gea ní á suo. <sup>20</sup> Dii a láaiziwáε, a otōwá, i webiiwá zī pó ále ke píi guu e a ge kaale à mide kándó yāvái pó á kè a

pākpaàazi yáí. <sup>21</sup> Dii a gagyâkaágu e à ge láa bùsu pò ále gé síi guue. <sup>22</sup> Dii a to tɔɔn vâi á le ní sionao ní kákagyão ní mètãão ní nɔnao. Pó piaa gbõsi ní pó fukpaao i á buapɔɔ le. Gyãpiɔ péléázi e à ge mided. <sup>23</sup> Luabe aɔ kú á musu gii lán mɔgotẽwae. Tɔɔle iɔ kú á zíe gbáugbãu lán mɔsiwa. <sup>24</sup> Luutẽ ní bùsutio ɔ Dii a to à e lou gẽe ũ. Aɔ bɔ za musue e à ge á deded.

<sup>25</sup> Dii a tó á wèlɔ ziblewáe. A dɔdɔkɔwa à gé léléimá, í fáaa ní bao à tá. Sõ i kẽ dúnia bui pígu yá pò á lé yáí. <sup>26</sup> A geɔ i gɔ bã ní wàio pɔblea ũ, gbẽe a ní yáo. <sup>27</sup> Dii a to Egipi sánɔ á le ní gbenao ní yiao ní kásanao. Aɔ gbágbãa vɔ. <sup>28</sup> I to íana káwá, i to à viakũ, i tó á mi liaa, <sup>29</sup> íɔ ɔmalemale fáane lán vĩa pò kú gusiauwa. A yãe ali bɔ maa. Wa gbãamé, wi á pɔɔ síwá, kási gbẽe a á suabao. <sup>30</sup> Aɔ nɔkpama vɔ, gbẽpãle i kusiwà. A kpɛɔ, á e iuo. A vèebu ke, á e à a be mɔaokɛo. <sup>31</sup> Wa á zuɔ kòlokpa á wáa, á e à a nò soo. Wa á zàa ínao síwá, mé á e lɔo. Wa á sãɔ kpá á wèlɔwa, kási gbẽe a á suabao. <sup>32</sup> Wa á negɔɔ ní á nenɔɔ kpa buipãlɔwa, á wé iɔ dɔrízi e á wé wo. A gbãa a pɔe keo. <sup>33</sup> Bui pò á dɔɔ á buazí pò á kè pɔble. Waɔ gbãamé, wiɔ á wetã gɔɔpii. <sup>34</sup> Íana a káwá yá pò á wé a e yáí. <sup>35</sup> Dii a to b̀kɔɔ á le á koso ní á gbásaonaɔwa. Aa liála sea za á gbakpɛa e á minanguo.

<sup>36</sup> Dii a táánɔ ní á kía pò á aà dileo bui pò ápiɔ ní á deziɔ dɔɔ kíi. Wekíi á zɔbleu líɔne ní gbɛɔ á diiɔ ũ. <sup>37</sup> A gɔ s̀kẽngu pò ũ, láanipɔ ũ bui pò Dii a á yá ní kíɔne píi, aai yãadaánɔ. <sup>38</sup> Ali pótɔ maamaae, kási ali keke yɔɔnnɔe. Kwaɔ mé aa so píi. <sup>39</sup> A vèebu ba, í a s̃wa, kási á e à a kó z̃z̃ à a imio. K̀ɔɔ mé aa

á wēlipio zōzō. <sup>40</sup> Kuliō di á būsuuε, kási á e a nīsi m̄aokεo, asa aa n̄ob̄lekε p̄iε. <sup>41</sup> A neḡōεo n̄ n̄εo i'i, kási aaō kúan̄o. Wa tánín̄o z̄iz̄o ūε. <sup>42</sup> Kwasut̄εo i á b̄usu lío n̄ á buap̄óo síwá. <sup>43</sup> B̄òm̄o p̄o kú á guuo kúkuála musumusue, á vlá io naua. <sup>44</sup> Aa p̄o s̄ēaé, kási á e p̄o s̄ēan̄éo. Aaō de mideo ū, ío kú n̄ guu kpεε.

<sup>45</sup> Yá beeo á le p̄iε, aaio t̄éázi. Aa k̄éwáo e à ge mid̄eò, ké i Dii á Lua yāmao, i aà t̄ond̄k̄i gwao, mé á aà yādilea p̄o a dàéo k̄ūao yái. <sup>46</sup> Yá p̄o aa á lepio aaō de seela p̄o i dimá ūε e á buiwa. <sup>47</sup> Tó i z̄oble Dii á Luaε n̄ p̄onaō n̄ n̄s̄enaō á namableḡoō, <sup>48</sup> á w̄εle p̄o Dii a n̄ z̄iwáo ō á z̄oblené búu n̄ n̄anao n̄ imio p̄ókēsāma guu. Dii i m̄o zuu daé á n̄ε e à ge á kaal̄eò. <sup>49</sup> Bui p̄o kú za t̄oole léwa z̄áz̄a ili n̄ yāmaoō ō Dii a to aa k̄úu'o aa m̄ówá. <sup>50</sup> Buip̄io aaō p̄āsī, aa gb̄ēz̄oō wegwaō, aa w̄ēnad̄ō néon̄εo. <sup>51</sup> Aa á p̄otuoō sóso n̄ á buap̄óo e à ge kaal̄eò. Aa á p̄ówena ge á w̄ē ge á n̄isi ge á zu ge á s̄ā t̄óeo e à ge mid̄eò. <sup>52</sup> Aa koez̄ō á b̄usu p̄o Dii á Lua lé kp̄awá w̄élezi p̄i e á b̄i gb̄aa lesī p̄o ále a náaik̄o ge kw̄eòε.

<sup>53</sup> A á neḡōεo n̄ á n̄en̄ε p̄o Dii á Lua a kp̄awáo so taasi p̄o á w̄éleō á dau koez̄ōaázi guu yái. <sup>54</sup> Baa á ḡōε buse w̄ēnad̄ōn̄ede a b̄iike n̄ a gb̄édeeo n̄ a n̄o yenzideo n̄ a né p̄o ḡōō <sup>55</sup> n̄ a né p̄o àle sópio. A li an gb̄ēεo, ké p̄o i ḡōō taasi p̄o á w̄éleō á dau koez̄ōaázi guu yái. <sup>56</sup> Baa á n̄ε buse w̄ēnad̄ōn̄ede, n̄ε p̄o lí we k̄ēε t̄ō b̄usuwao ké a buse mé w̄ēnad̄ōn̄edeε yái, a b̄iike n̄ a ḡō yenzideo n̄ a neḡōεo n̄ a n̄en̄εo <sup>57</sup> a né p̄o a i n̄ a bio yá musu. A so asii guue\* p̄ókēsāma n̄

\* 28:57 2Kia 6.28-29, W̄ēn 4.10

taasi pɔ́ á wɛ̀lɛɔ́ á dau koezɔ́aázi guuo yáí.

<sup>58</sup> Tó á ikoyā́ pɔ́ kú lác bee guuo kŭa, ále zíkewào, tó á Dii á Lua tó gbia pɔ́ ì ní me séenata beee dɔo, <sup>59</sup> Dii a gaga pɔ́ á a fān vɔo káágu ní á buiɔe, gaga pāsí pɔ́ ì gɔoplakɛɔ́ ní gyāvāi pɔ́ lí láaoo. <sup>60</sup> A to Egipi gyā́ pɔ́ á a vɔa vɔo á le, a kɛ́wáo. <sup>61</sup> Baa gaga ní gyā́ pɔ́ a yá kú ikoyā́ lác bee guuo, Dii a káágu píi e à ge kaalɛde. <sup>62</sup> Tó i Dii á Lua yāmao, baa ní á dasi lán saanaowa keo, á gɔ́ bílao. <sup>63</sup> Lá à kà Diigu à yāmaakèé, a tò a dasikù, màa a kaaàgu à á dede, i á kaale. A á wo bùsu pɔ́ ále gé síi guu, <sup>64</sup> i á fāaa buiɔ guu za dúnia léla e a léle. We á zɔbleu líone ní gbɛo, dii pɔ́ ápiɔ ní á deziɔ á dɔoo. <sup>65</sup> A íampakíi e buipiɔ guuo, á pɔɔpekíi e gueio. Weki Dii a to ào sòdeedeekɛu, á wé iɔ wo, á yèe i láa. <sup>66</sup> A nisina iɔ naa líwa, vɔa iɔ á kú gwāasina ní fāaneo, áo á kua náai vɔo. <sup>67</sup> Vɔa pɔ́ a á kú yá pɔ́ a wesíe yáí áli me kooe à to oosi ke, íli me oosie à to gu do. <sup>68</sup> Dii a á ká gó'ilenao guu à táánɔ Egipié, tá pɔ́ má òé ásu o bopi. We á weele à ázia yíau á wɛ̀lɛɔ́wa zɔo ũ, kási gbɛe a á lúo.

<sup>69</sup> Dii bàa kua ní Isailiɔ́ yá pɔ́ a díle Mɔizie Mɔabu bùsuun we, yá pɔ́ a díleè Olebu bàasi.

## 29

### *Dii bàa kua ní Isailiɔ́ zedɔa Mɔabu bùsuu*

<sup>1</sup> Mɔizi Isailiɔ́ sísi píi à mè: A yá pɔ́ Dii kè Egipi Falaɔe ní aà íwao ní aà bùsuo è píi. <sup>2</sup> A wesíe lá à seelaɔ ní dabudabu zɔoo kè, à aà gbāa legwàò. <sup>3</sup> Kási e gbā Dii i á nòse wɛ́e a ònókùo. I á wé kèé a gu'èo. I á swá wɛ́e a yāmào. <sup>4</sup> Ké ma dɔaaé guwaiwaiu wè

bla, á pɔkasɔ́ n̄ á kyaleɔ́ i yaao. <sup>5</sup> I p̄ē soo, i v̄ēē ge í gbāa mio. Dii á gwá, ké à e d̄ō ñme Dii á Lua ũ. <sup>6</sup> Ké wa ka gue beeu, Eseb̄ó k̄í Siṓ n̄ Basana k̄í Oguo b̀̀l̄ewá n̄ z̄iō, ñ wa z̄ibl̄emá.\* <sup>7</sup> Wa n̄ b̀̀su s̄i wá kpà Lubeni buiɔ́ n̄ Gada buiɔ́ n̄ Manase bui k̄iniɔ́wa n̄ p̄ó ũ.

<sup>8</sup> Ayāmeto àò Dii bàakuaánɔ́ yādileae beeo k̄ūa, ío z̄ikewà, yá p̄ó ále ke pii i b̄o maa. <sup>9</sup> Ap̄ii á s̄ia Dii á Lua ae gbā, á d̄oanaɔ́ n̄ á k̄iáɔ́ n̄ á gb̄ēz̄ōɔ́ n̄ á z̄iḡō badeɔ́ n̄ á ḡōeɔ́ p̄ii <sup>10</sup> n̄ á n̄eɔ́ n̄ á n̄eɔ́ n̄ b̀̀m̄o p̄ó kú á b̀̀ou yāawenaɔ́ n̄ it̄oɔ́ ũ. <sup>11</sup> A s̄ia la ké à ze n̄ Dii á Lua bàakuaánɔ́ yáo. Dii á Lua lé a bàakuaánɔ́ legb̄ē n̄ a kuao gbā, <sup>12</sup> ké à á dea a gb̄ḗ ũ zed̄o gbā. Aɔ de á Lua ũ lá a déwa, lá à a legb̄ḗ á deziɔ́ne Ablahaũ n̄ Izaakio n̄ Yak̄obuowa. <sup>13</sup> I ke át̄ēe ñ mále yápi legb̄ḗe. <sup>14</sup> I ke á gb̄é́ p̄ó á kúwanaɔ́ gbā Dii wá Lua aeɔ́ át̄ēe no, n̄ wá bui p̄ó wi n̄ i yāaɔ́e.

<sup>15</sup> A d̄ō áziawa lá á kú yāa Egipi, mé lá a b̄ole n̄ buipáleɔ́ b̀̀suɔ́. <sup>16</sup> A n̄ p̄ó p̄ó aa k̄è n̄ lío n̄ gb̄eo n̄ ánuɔ́o n̄ vuaɔ́ táaɔ́ ũ è, p̄ó p̄ó Dii ye a ḡiyáio. <sup>17</sup> A gb̄ēe su b̄o Dii wá Lua kpe à gé z̄oblei buipále diip̄iɔ́neɔ́, á ḡōe ge á n̄eɔ́en n̄ò, á buie ge á ual̄eɔ́en n̄ò. Yāv̄ai z̄ina su àò kú á guu kona ge ḡōi ũ.† <sup>18</sup> Tó gb̄ēe láai yáe beeo mà, asu az̄ia s̄aukpa à me, baa tó a swá gbāa, áo ku aafiaeɔ́. Bee a to wá iwāa tótó káé á í niue. <sup>19</sup> Dii a we s̄uuukeaànɔ́o. Aɔ p̄okūma n̄ p̄of̄ēo b̄ob̄owà ḡōpiīe. Láai yá p̄ó kú lác bee guu a aà le piīe, Dii i aà tó de d̄ún̄iaɔ́. <sup>20</sup> Dii a aà b̄o Isaili buiɔ́ guue, i láaiɔ́ wá a yāk̄è ikoyā lác bee guuɔ́ z̄iwà piīi

\* **29:6** Nao 21.21-35 † **29:17** Ebe 12.15

ɪadaawà yáí.

<sup>21</sup> A bui pò aa mɔ á kpeɔ ní buipále gbé pò b̀̀ b̀̀su zàzãuɔ aa gaga pò kà b̀̀sue beeuɔ e ní gyã pò Dii kàáguɔ. <sup>22</sup> ɪatẽgbõ ní wisio a b̀̀sue bee tékũ píie. Wa pótõ weo, pɔe a b̀̀leɔ, baa sɛ. Aɔ de lán Sɔdɔũ ní Gɔmɔɔo ní Adamao ní Zeboiũ pò Dii ní suumpà ní pòkũma pãsiɔɔwae.† <sup>23</sup> Bui píi a me: Bóyã Dii yá bee taa kè b̀̀sue beei? Aà pɔfẽ zõ bee taa dea ni? <sup>24</sup> Wi wemá wà me: Ké aa pãkpà Dii ní deziɔ Luapi bàakuańɔ yázi an b̀̀a Egipi gbɛa yáie. <sup>25</sup> Aa gè zɔblè dii pãleɔne, aa kùle dii pò aa dõ yãaɔne, i ke Dii mé d̄ilené. <sup>26</sup> ɔ Dii pòkũmab̀̀b̀̀ b̀̀supiwa, à láaiɔ kú lãe bee guuɔ zìwà píi. <sup>27</sup> A ní wó ní b̀̀suu à ɔzõńzi e b̀̀su pãleu, lá aa ku tiaɛwa.

<sup>28</sup> Yá pò uleɔ de Dii wá Lua yá ũe. A pò pò à b̀̀ò gupuau s̄, wápiɔ ní wá néɔ yáe gɔɔpii, ké wà e wàɔ zikewà.

## 30

### *Dii sua ní Isailiɔ ní pã ziu*

<sup>1</sup> Tó èfãai ní láai yá pò mále daéɛ beeu kèé píi, tó á wé kè bui pò Dii á Lua a á yá à á fãaa ní guuɔ guu, <sup>2</sup> tó ápiɔ ní á néɔ a ɛa zè ní Dii á Luao, tó a aà yá pò mále diléé gbã mà píi ní n̄semendoo ní pɔeão, <sup>3</sup> Dii á Lua a á w̄nagwa, i ɛa á kãaa za bui pò a á fãaa ní guuɔ guu, i suãɔ á pá ziu. <sup>4</sup> Baa tó à á yá à á fãaa b̀̀suɔ guu e dúnia léwa, a á buiɔ kãaa we, i suńɔ. <sup>5</sup> A suńɔ b̀̀su pò an deziɔ ví za yãau. Tó aa èa b̀̀supi s̄, a èfãaikené, i to aa dasikũ de ní dezipiɔla. <sup>6</sup> Dii á Lua a á s̄ gbãsi woloé ní á buiɔ, á nisina iɔ yeaazi

† 29:22 Daa 19.24-25



ń nòsemendoo, ịọ ku aafia. <sup>7</sup> Dii á Lua i láaiɛ beɔ zí á wɛlɔwa ń á zangude pọ aa ịadàwáɔ, <sup>8</sup> í ɛa Dii yāma, ịọ zíkɛ aà yādilɛa pọ máɛ oé gbāɔwa. <sup>9</sup> Dii á Lua a ɛfāaidaé á zí píi guu, i tó á néɔ kó ń á pọtuɔ ń á buanɔ, aà pọ i ɛa kɛwá na, i maakeé, lá aà pọ kèna á deziɔwawa. <sup>10</sup> Tó a Dii á Lua yāma, a aà ɔtonɔkii gwà, mé á aà yādilɛa pọ kú ikoyā láɛ bee guu kūa, tó a zɛ ń Dii á Luao ń nòsemendoo ń pɔɛɔ, a bee kɛé píiɛ.

### *Wēni ge ga*

<sup>11</sup> Yá pọ máɛ dilɛé gbāpi zí'ū de á gbāa léao. A zāánɔ. <sup>12</sup> A ku luabɔ. Asu mɛ, démɛ a gé luabɛ à pila ń yápio, i oé à zíkɛwàio. <sup>13</sup> A ku ísia baaleo. Asu mɛ, démɛ a bua ísia baale i suò à oé à maio. <sup>14</sup> Yápi kúánɔ káinnɔ, a ɔ á léu, a kú á nòseu,\* ké à e zíkɛwà. <sup>15</sup> A ma! Máɛ wēni ń yāmao kálɛé gbā ń gao ń yāvāio. <sup>16</sup> Máɛ dilɛé gbā, àɔ ye Dii á Luazi, àɔ tɛ aà iai, à aà ɔtonɔkii gwa, àɔ aà yādilɛa ń aà ikoyā kūa, ịọ ku, í dasikū, Dii á Lua i báaadaágu bùsu pọ áɛ gé síi guu. <sup>17</sup> Ama tó a bọ aà kpe, mé i aà yāmao, tó a kɛwà, mé a zɔblè dii pāɛɔne a kulené, <sup>18</sup> máɛ oé gbā, a kaalen we! A gēgē bùsu pọ áɛ bua Yuudēwa áɛ gé síi guuo. <sup>19</sup> Luabɛ ń tɔɔɛo mé ma seeladeɔ ũ gbā á yá musu. Ma wēni ń gao dè á aɛ, báaa yá ń láai yáo. A wēni sé, ké ápio ń á néɔ à e àɔ aafia. <sup>20</sup> Aɔ ye Dii á Luazi, ịọ aà yāma, í nawà, asa ɔmɛ á wēni ũ, i to à gēgē bùsu pọ à a ɛgbè á deziɔne Ablahaū† ń Izaakio‡ ń Yakɔbuo§ à mè á kpámá guu.

\* **30:14** Lom 10.6-8 † **30:20** Daa 12.7 ‡ **30:20** Daa 26.3

§ **30:20** Daa 28.13

# 31

## *Yozuee dilɛa Mɔizi gɛɛ ũ*

<sup>1</sup> Mɔizi gɛ yáɛ beɔ ò Isailiɔne <sup>2</sup> à mè: Tia kéwa ma ka wɛ̀ basoolo, má f̃ɔ dɔaaé bo. Dii òmɛɛ à mè má bua Yuudɛwao.\* <sup>3</sup> Dii á Lua mé a dɔaaé à buawà, i bui pó kú weo kaalɛé, í n̄ b̄usu sí. Yozuee mé aɔ dɔaaé sa lá Dii òwa. <sup>4</sup> Dii a kené lá a kɛ̀ Amoleɔ kí Siɔɛ n̄ kí Oguo n̄ n̄ b̄usuowa, à n̄ kaalɛ. <sup>5</sup> Dii a n̄ naé á ɔziɛ, í kené lá má ðilɛéwa píi. <sup>6</sup> A s̄ɔdilɛ, ío w̄ɔɔ v̄l! Asu to vía á k̄ũo, ásu to s̄ɔ k̄éágu n̄ yáio, asa Dii á Lua mé lé géáno. A á tó weo, a p̄akpaázio.

<sup>7</sup> Ǿ Mɔizi Yozuee s̄isi, a òè Isailiɔ píi wáa à mè: S̄ɔdilɛ, n̄o w̄ɔɔ v̄l, asa míme n̄ȳɔ gé n̄ gb̄éɛ beɔ b̄usu pó Dii a legb̄è n̄ dezi káauɔne à mè á kpámá guu. Mme n̄ȳɔ b̄usupi kpaalené. <sup>8</sup> Dii mé a dɔaanɛ. Ǿme aɔ kunnɔ, a n to weo, a p̄akpanzi bauo.† Nsu to vía n k̄ũo, n̄su bílikɛo.

<sup>9</sup> Mɔizi ikoyāpi kɛ̀ lá guu, a kpà sa'ona Levii bui pó aaɔ Dii bàakuar̄no kpagolo seaɔwa n̄ Isaili gb̄ɛz̄ɔɔ píi. <sup>10</sup> Mɔizi yād̄ilené à mè: Wɛ̀ sopla gbea, wɛ̀ pó w̄l fladeɔ kɛ̀, Lákpɛɔba dikpɛgɔɔ, <sup>11</sup> tó Isailiɔ m̄ò n̄zia òb̄o Dii n̄ Luaɛ n̄pii gu pó a seɔ, àli ikoyā láɛ bee kyokené aa ma. <sup>12</sup> Alí n̄ káaa, ḡɔɔ n̄ n̄ɔɔ n̄ n̄éf̄ɛnenɔ n̄ b̄òm̄ɔ pó kú á w̄léuɔ, aa ma, aai dada, ké aa e wàɔ Dii á Lua vía v̄l, aaɔ ikoyāpiɔ k̄ua píi, aaɔ zikɛwà. <sup>13</sup> An né pó yāpi d̄ɔɔ i ma, aaɔ víakɛa Dii á Luaɛ dada ḡɔɔ pó á kú b̄usu pó ále bua Yuudɛwa ále gé síipi guu.

## *Dii dɔaaa Isailiɔ p̄ɔb̄ɔz̄ákɛa oa*

\* **31:2** Nao 20.12 † **31:8** Yoz 1.5, Ebe 13.5

14 Dii ò Mɔiziε: N gagɔɔ kākù. Yozuee sísi, í ge ze kpaau̯kpɛu, mí aà díε. ɔ Mɔizi ní Yozueeo gè zè kpaau̯kpɛu. 15 Dii bò mòmá we telu pò zεa kpépi kpeεlea guu. 16 ɔ Dii ò Mɔiziε: Tó n zu n deziɔ guu, gbépiɔ fεε gbāsike ní bùsu pò aale g̃ɛu dii z̃iloε. Aa pākɔamazi, aai ma bàakuañɔ yáɔ gbooe. 17 Gɔɔ bee ma pɔ a pañzi, mí bɔñkpe, wi ní mómo. Yáñ a ní le dasi, aai taasike. Gɔɔ bee aa mε: Yáñapiɔ wá le, ké wá Lua kúwanɔ yái yà? 18 Gɔɔ bee má bɔñkpe yāvái pò aa kè aa zè ní dii páleɔ yái.

19 Lεε bee kē láu sa, ní dada Isailiɔne aa sí, ké àò demεε an bɔa ma kpe seela ũ. 20 Tó ma gérino bùsu pò ma a legbè ní dezi káauɔne guu, bùsu pò ví ní z'io diupi, tó aa kà aa mēkpa, aa ze ní dii páleɔe, aai zɔblené. Aa pākɔamazi, aai ma bàakuañɔ yá gbooe. 21 Tó yáñapiɔ ní lé dasi, mé aale taasike, lepi mé a ní yáñikpamá, asa a yá a sá ní buiɔguo. Má làasoo pò aale ke gbã dō, e màɔ gé gérino bùsu pò ma a legbèné guu. 22 Mɔizi lepi kè láu gɔɔ bee, ɔ a dà Isailiɔne.

23 Dii yādile Nuni né Yozueee à mè: Sōdile, níɔ wɔɔ ví!† Mmε níyɔ gé ní Isailiɔ bùsu pò ma a legbèné guu, mé mapi máɔ kunnɔe.

24 Ké Mɔizi ikoyāpiɔ kè láu pii míomio, 25 à yādile Levii bui pò aaiɔ Dii bàakuañɔ kpagolo seɔne à mè: 26 A ikoyā láε bee si díε Dii á Lua bàakuañɔ kpagolo saε, iɔ ku we á bɔa Dii kpe seela ũ. 27 Asa má á swágbāa dō, lá i gi yái. Za gɔɔ pò má kúánɔ iɔ bɔ Dii yá kpeε e ní a tiaɔ. Wa ma gaa gbεa pò o lɔa? 28 A á bui gbēzɔɔ ní á dɔaanaɔ káaamεε, ké mà yáε

† 31:23 Yoz 1.6

beeo káné ní swáwa, luabe ní toloio io de ma seeladeo  
 ũ á yá musu. <sup>29</sup> Asa má dō ké á ázia òokpa ma gaa  
 gbeae, í ké zé pó má òbéwa. A gbea yā'ia a á le, asa á  
 yá pó vāi Diiε ke, aà pò i paázi táa pó á kèo yáie.

<sup>30</sup> O Mòizi lepi yá dāu a siu Isaili pó kãaaone  
 míomió.

## 32

### *Mòizi le*

<sup>1</sup> Musudeo, à swákpa, mí yā'o,  
 á gbé pó á kú zíleo, à ma yāma.

<sup>2</sup> A to ma yādane káfiakéé lán louwa,  
 à to ma yā'one èfāaikéé lán fiiwa,  
 lá sē ní láo ì mòse ewa.

<sup>3</sup> Má Dii tobo.  
 A zōoke dō wá Luaε!

<sup>4</sup> Gbesin aà ũ,  
 aà yākeo wásawasa,  
 ì yápii ke a zéwae.

Lua náaiden aà ũ, vāie kuwào,  
 a súsu mé a maa.

<sup>5</sup> Aà gbéó yādōsai kèè,  
 aa de aà néo ũ bo.

Bui vāi koleaone, aa gò wí sea.

<sup>6</sup> Maa á fiabo Diiεa?  
 Á sōūe, á òno vío.

Á Mae pó á sén weo lò?  
 Aàpi mé á ké, à á zèdo.

<sup>7</sup> A làsooke yá pó kú za káauowa,  
 à wē pó gè za zio yāda.

A gbea á maeowa, aai dau wà siué,  
 maezōō mé aa a galikéé.

<sup>8</sup> Ké Lua Musude gbēnazinao kpaalè,

mé à bui píi bùsu kpàwà,  
 à ní baade bùsu z̄̄le iadàné.\*  
 A bùsu kpà Isailiowa ní dasileu,  
 9 asa Dii gbé̄̄o de aà baa ũ,  
 Yakɔbu buiɔ mé aà kpaale ũ.

10 A ní lé bùsu giinau,  
 guwaiwai pó da pã, wàiɔ ì ɔɔbu.  
 A ɔlianzi à ní gwá,  
 à laaidòmá lá a webesianawa.

11 Lá kúu ì a sakpe vu,  
 ì yàada a néola,  
 màa Dii a gàsia pòo,  
 à ní kú ní a gàsia káo à ní sé.

12 Dii mé d̄̄aané ado,  
 dii z̄̄loe ɔ ku a guuo.

13 A tò aa be bùsu gulesiowa,  
 ɔ aa buapóɔ blè.

A ní gwá ní gbesi zó'io  
 ní ku pó b̄̄o gu gb̄̄edeu n̄̄isio

14 ní zùkpasa víf̄̄aio ní sã kpasa ví'ipuo  
 ní s̄̄aneboɔ m̄̄ekpaɔ ní Basana bùsu s̄̄asakaɔ  
 ní p̄̄owen maɔ ní v̄̄ebe'i pó á m̄̄i v̄̄e ũo.

15 Bui maapiɔ m̄̄ekpa, ɔ aale gbá de.

Aa k̄̄a, aa gb̄̄en̄̄ekù aa n̄̄isi kpà,  
 ɔ aa p̄̄akpà Lua ní Kenazi,  
 aa sakà gbesi pó de ní Suabana ũ pigu.

16 Aa aà p̄̄o f̄̄èè dii z̄̄loɔ yá musu,  
 aa tò aà p̄̄o p̄̄a ní t̄̄aa pó à z̄̄auɔ.

17 Aa t̄̄aa gb̄̄agbae, ì ke Lua no, †  
 dii pó aa ní d̄̄o ȳ̄aaɔ,

\* 32:8 Zln 17.26 † 32:17 1Kln 10.20

aa bòmá dafue,  
dii pò an deziò lí viakeneóò.

18 Aa gbési pò ní í tò we,

Lua dēekàné, ò aà yá sǎngu.

19 Ké Diipi è màa, ò à ní bòlbò,

asa aà pò pà a negṵeo ní a nenṵepiozie à mè:

20 Má bǎnkpe, mí ní midèa e,

bui koleaṵn ní ũ, né náaisaideṵne.

21 Aa ma pò fèlemèe ní pò pò de Lua ũoo,

aa tò ma pò pà ní táaṵ yá musu. †

Má tó bui pò aa de ma gbé ũoo ní pò felené,

má tó an pò pa bui wésiadeṵ yá musu. §

22 Asa ma pòkūma té kà,

mé tépi aṵ kūe e bedau zǐle.

Má temṵ dúniae ní a pò,

a kū gbèsisi zínaṵwa.

23 Má yá'ia kǎaańzie,

mí a kaṵ zuńzi pii.

24 Imina a kǎngu,

Lua i sumá, gagyá i ní dede.

Má wàio zimá aa ní taitai,

mí mlè pǎsinaṵ gbaemá aa ní sóso.

25 Wa ní néo dede gǎae ní fēndaoe,

gili i gēngu ní kpeaṵ guu.

Èwaasoṵ ní wéndiaṵ gaga nípii

ní né yǒminaṵ ní maezṵṵ mikāpuadeṵ.

26 Ma mè má ní fǎaae,

mí tó an tó ga dúniau,

27 āma ma viakè an ibeṵo íandāae.

Aaṵ e wa mé wà bee kè,

† 32:21 1Kln 10.22    § 32:21 Lom 10.19

aa me wa mé wà zìblè má,  
i ke Dii mé bee kè píio.

<sup>28</sup> Isailio yáe d̄so,  
bui ònòkēsámadeòne!

<sup>29</sup> Tó aa ònò v̄le, aa bee d̄s,  
aa d̄s gu p̄ó n̄ yákeao mipèuúnò.

<sup>30</sup> Kpelewa gbé m̄endo tò gb̄eòn òaa soo tilèi?  
Kpelewa gb̄eòn pla gb̄eòn òaa blakwi yàì?  
Mé i ke Dii p̄ó de n̄ gb̄esi ũ n̄ kpámá bàasio.

<sup>31</sup> Asa wá ibeəo gb̄esi de lán wá gb̄esiwao,  
baa amp̄io aa d̄s níziawa.

<sup>32</sup> Aa muaa n̄ soḍoũdeəo n̄ Góm̄oḍeəe.  
Aa de lán v̄eli p̄ó a né de kona ũ  
mé a kó de ḡoi ũwae.

<sup>33</sup> An v̄eəá ml̄è sew̄eəe  
lán kyá lé'i pásiwa.

<sup>34</sup> Dii mè: Má n̄ yápi k̄ua ma d̄suo lé?  
Má k̄uk̄u n̄ kán'òo ma làasiu.

<sup>35</sup> Mám̄e má t̄osimá,  
mám̄e má fiaboné.\*

Ḡoəewa aa tii guwa,  
asa an kaaleḡoəo k̄aik̄ũe,  
p̄ó p̄ó lé n̄ dá w̄aa, àle mó.

<sup>36</sup> Asa Dii a yákeke n̄ a gb̄eò,†  
i w̄enad̄s a zòblenaòne.  
Tó a è an gb̄aa làa,  
gb̄eəe kuo, zo ge w̄éəe,

<sup>37</sup> a me: An diio ku máe?  
An gb̄esi p̄ó aa n̄aaazi ku má ni?

<sup>38</sup> Diipio n̄ sa'obo n̄isi sò,  
aa v̄eəe p̄ó aa t̄òlemá m̄i.

\* **32:35** Lom 12.19, Ebe 10.30 † **32:36** Sou 135.14

Aa fεε dɔ́áε sa, aa ɔkuála.

<sup>39</sup> Aɔ dɔ́ tiasa ké máme má a ũ,  
diie kuo, ma bàasio.

Máme mi to wà ga,  
máme mi to wàɔ ku,  
máme mi gbé ké'ia,  
máme mi ní gbágbã.

Ghëe a fɔ́ ní bɔ́ ma ɔziɔ.

<sup>40</sup> Ma a ɔ sè musu,  
má ò ní ma kua gɔɔpiio,

<sup>41</sup> tó ma a fɛ́nda pɔ́ ì teke lekè,  
mé má kŭa mà yákpalekèð,  
má tɔsi ma ibεεɔwa,  
mà fiabo gbé pɔ́ zamaguɔneε.

<sup>42</sup> Ma kaɔ ga ní auo,  
gbé pɔ́ gàɔ ní zìzɔɔ pɔ́o pii.

Ma fɛ́nda a gɛ́ mebaasiu  
sεa za ibεε dɔ́aanaɔwa.

<sup>43</sup> Buiɔ, à gulake Dii gbéɔ yá musu, †  
asa a a zòblenaɔ au tɔsi. §  
A tɔsi a ibεεɔwa,  
i a bùsu ní a gbéɔ duuna ké má.

<sup>44</sup> Mɔizi mò ní Nuni né Yozueeo, à lɛpi yá dàu a siu  
Isailiɔne. <sup>45</sup> Ké Mɔizi lɛpi yá siuné nípii a làa, <sup>46</sup> a  
òné: A yá pɔ́ má díléé gbã da á sɔu pii, ké à e o á  
néɔne aa laaika, aaɔ ikoyápiɔ kŭa pii. <sup>47</sup> Asa a déé  
yãpã ũo, á wɛniε. Tó á yápiɔ kŭa, á gɛgɛ bùsu pɔ́ ále  
bua Yuudɛwa ále gé síi guue.

<sup>48</sup> Gɔɔ doupi zí Dii yá'ò Mɔizie à mè: <sup>49</sup> Dede  
Abaliũ gbèsi'siε beewa Mɔabu bùsuu la e Nεbo

† 32:43 Lom 15.10 § 32:43 Zia 19.2



gbèsísí musu bɔaa ní Yelikoo, ní wesi Kanaa bùsu pɔ́ mále kpá Isailiɔwa aa síle. <sup>50</sup> Nyɔ́ ga gbèsísí pɔ́ n dɛdɛwàpi musue, ní zu ní deziɔ guu, lá n v̄lì Aalona gà Oo gbèsísí musu à zù a deziɔ guuwa. <sup>51</sup> Asa n bɔ ma kpe Isailiɔ wáa Meliba í pɔ́ kú Kadesi kíi Zini guwaiwaiue, ni ma kuaadoake dɔ́mɛɛ ní guuo.\*  
<sup>52</sup> Ayámɛto níyɔ́ bùsupi e káaaɛ, níyɔ́ ḡɛuo.

### 33

#### *Mɔizi Isaili buiɔ gbaa sa'ole* *(Daa 49.1-28)*

<sup>1</sup> Sa maa pɔ́ Lua gbé Mɔizi ò Isailiɔne e àɔ gé gain ke, <sup>2</sup> à mè:  
 Dii b̀ Sinai à m̀wá,  
 aà gawi bilɛwá za Sei,  
 à pipiw̄ɛ za Palana gbɛ musu,  
 à b̀ a gbé dasidasiɔ kíi,  
 lou lé pílepilɛ aà ɔplaai.  
<sup>3</sup> Dii ye a gbéɔzi,  
 gbé pɔ́ an kua nídoapiɔ ku aà ɔzi.  
 Aaí káaaaàzi wà aà yáma.  
<sup>4</sup> Mɔizi ikoyā d̄lɛw̄ɛɛ,  
 wá Yakɔbu buiɔ pɔ́ ũ.  
<sup>5</sup> Dii mé ḡɔ́ wá bui maa kía ũ,  
 ké wá Isaili bui dɔaanaɔ k̄ɔ káaa.  
<sup>6</sup> Mɔizi mè:  
 Lubeni buiɔ aao kue, aa gao,  
 kási aao dasio.  
<sup>7</sup> A yáɛ bee ò Yuda buiɔ yá musu:  
 Dii, Yuda buiɔ wii ma,  
 ní suńɔ ní gbéɔ guu.

\* **32:51** Nao 27.12-14

Aale gí ń ńziāo,  
dɔ́nle an ibeεεo yá musu.

<sup>8</sup> Levii buio yá musu à m̀è:

N Tumiü ń Uliüo kpà n gbé náaideowa.\*

N ń lé n ń gwá Masa,  
n zɔakàñzi Meliba í kii.†

<sup>9</sup> Aai ń de ń ń dao yádao,

aai ń v̄io ń ń dāunao d̄so ge an néo.

Aa n yá k̄ūa,

aa zè ń n b̄akuañno yáo.‡

<sup>10</sup> Aai n yá da Yakɔbu buioεe,

aai n ikoyā da Isailioεe.

Aai tulaletikatεa n ae,

aai sa pó w̄i a pó káteu à tékū o ń gbagbakiwa.

<sup>11</sup> Dii, báaadañgu, ń ń gba gbāa,

ké z̄i pó aale keo e kangu.

Gbé pó lé feleñno lé ń wówa,

n ń zangudeo gbē, aasu fele lo.

<sup>12</sup> Bēyāmεε buio yá musu à m̀è:

Dii gbé yenzideo z̄leaaàno d̄d̄o.

Dii ao kàedañzi,

ao kú ń guu ḡoñiεe.

<sup>13</sup> Yosefu buio yá musu à m̀è:

Dii báaada ń bùsuu

ń fii maa pó ì bo musu à kpao

ń ì pó kálea t̄ole z̄ieo

<sup>14</sup> ń p̄maa pó ìatē ì to aa b̄oleo

ń p̄maa pó ì b̄ole mo ń moo

<sup>15</sup> ń gbèsisi zi musup̄o

\* **33:8** B̄oa 28.30 † **33:8** B̄oa 17.7, Nao 20.13 ‡ **33:9** B̄oa 32.26-29

ń sìsì pọ́ kú za káaú pọ́maa

<sup>16</sup> ń pọ́maa pọ́ kú tọ́le píi.

Yosefu bui na ń Lua pọ́ kú yāa kàeleuo,  
 ẹ́fāaipio i su ń miwa,

asa Yosefu á bεεedeε a gbéú guu.

<sup>17</sup> Àà bui aá zǔoke ví

lán zuswana nesana sǐiawa,  
 aá gbāa ví lán zùsǐle kóbaowa,

aa mále bui zi e dúnia léwa.

Màa Ẹflaiũ bui aá dasi,

màa Manase bui aá dasi.

<sup>18</sup> Zabulni bui yá musu à m̀è:

Zabulni bui,

à pónake laa pọ́ ále taá guu.

Isakaa bui, à pónake bε.

<sup>19</sup> Aa gbéú sísi Dii gbèsísiwa,

aai samaa'owà we,

asa aa àizeε pọ́ di ísiau ble

ń pọ́ pọ́ ulεa bùsu'ũfāa guu.

<sup>20</sup> Gada bui yá musu à m̀è:

Wà Gada bui bùsu Kǎfina sáaukpa!

Aa wúleε we lán nòomusuwaε,

aa gbéú taitai ń gàsíowa ń ń mi.

<sup>21</sup> Aa tọ́le sǐia sè ńzia pọ́ ũ, §

wa gbēzǔbaapi kũané we.

Ké Isaili dɔaana káa,

Gada bui zikè Dii ikoyá zedewa

ń yá pọ́ a dīle Isaili bui píieo.

<sup>22</sup> Dá bui yá musu à m̀è:

Dá bui á nòomusu né bɔbɔne,

aai bɔ Basana bùsuu aa kusimá.

23 Nefatali buio yá musu à mè:  
 Nefatali buio na ní Diio maamaa,  
 à báaadàngu à kè zài.  
 Isida ní geomidokii oi bùsuo  
 a gō ní pó ũe.

24 Asee buio yá musu à mè:  
 Pónadeo Asee buio de bui kiniola,  
 aao naaàno de ní gbéola,  
 aa ní gbá pípi ní nísio.

25 Aa ní bole gbáa pi  
 ní mōsio ní mōgotēo,  
 aao ku dōdōae e ní wēni léu.

26 Bui maa, gbēe muaa ní á Luaoo,  
 ì di luabepuana kpe musu,  
 ì mō dōiále a zōoke guu.

27 Lua pó kú za zipi mé á ulékii ũ,  
 ìo oiaázi zīle la gōopiie.  
 I á ibeēo yáé, ì oé à ní kaale.

28 Isailio ìo ku dōdōa rítēe,  
 Yakōbu buipio ìo ku  
 bùsu pó pówēna ní vēeo diu,  
 gu pó a mōse ìo bō musu.

29 Báaadeon á Isailio ũ,  
 asa Dii á suabà.  
 Démē kú lááwai?  
 Ōmē á sēngbao ní á dōnleo  
 ní á fēnda gawideo ũ.  
 A ibeēo vlānaué á aee,  
 ìo be ní bùsu gulešōwa.

## 34



**Bibeli Luayátaalá**  
**The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin**  
**and Nigeria**

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

**Boko Bibeli Luayátaala**

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

lxxi

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9